

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний гуманітарний університет
Кафедра грецької філології

ПРАКТИКУМ

**з новогрецької мови аспект «Синтаксис» (для студентів 3 курсу
спеціальності «Мова та література (новогрецька)» заочної форми
навчання)**

Маріуполь - 2010

УДК: 811.14'06'367(075.8)

ББК: 81.2Гре-2я73

Практикум з новогрецької мови аспект «Синтаксис» (для студентів 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» заочної форми навчання) /

Укладач: Н.К. Кобиленко. – Маріуполь: МДГУ, 2010. – 63с.

Практикум з аспекту «Синтаксис» призначений для студентів 3 курсу спеціальності «Мова та література (новогрецька)» заочної форми навчання, а також для студентів філологічних спеціальностей, що вивчають новогрецьку мову. Він містить комплекс завдань до різноманітних типів речень, що вивчаються, згідно зі структурою та змістом програми, студентами 3 курсу.

Рецензенти: Коновалова Т.І., к.ф.н., доцент кафедри російської філології та практики слов'янських мов Київського славістичного університету

Рожкова І.Г., старший викладач кафедри грецької філології МДГУ

Затверджено на засіданні кафедри грецької філології (протокол № 10 від 21.05.10)

Рекомендовано до друку науково-методичною радою МДГУ (протокол № 9 від 02.06.10)

© МДГУ, 2010

© Кобиленко Н.К.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ.....	5
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ.....	5
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥΣ.....	6
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	7
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	8
ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	16
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	19
ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	20
ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	21
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	23
ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	29
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	33
ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	39
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ.....	44
ΠΑΡΑΤΑΧΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	45
ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	46
ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ.....	50
ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ.....	51
ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ.....	52
ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ.....	52
ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	55
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	59
ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	60
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	63

ВСТУП

Практикум з новогрецької мови (аспект «Синтаксис») призначений для студентів 3 курсу, які навчаються на спеціальності «Мова та література (новогрецька)» заочної форми навчання на факультеті грецької філології.

Практикум спрямовано на розвиток граматичних навичок вивчення простих та складних речень.

Запропоновані форми роботи і види завдань, передбачені практикумом, мають яскраво виражену практичну спрямованість, що підвищує ефективність навчання іноземної мови.

Практикум спрямовано на виявлення й аналізування різних синтаксичних конструкцій, вміння їх порівнювати і знаходити синонімічні конструкції до дібраних словосполучень, речень чи текстів, програмувати доцільність використання стилістичних фігур у різних функціональних стилях, установлювати зв'язок між синтаксичними одиницями; визначати синтагматичні зв'язки в словосполученні, реченні й тексті; виявляти й аналізувати прості ускладнені і складні речення, їхні синонімічні конструкції; виявляти й аналізувати ускладнення простих речень (однорідність, відокремлення, внесення тощо); показувати значення новітніх тенденцій у вивченні синтаксису.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ

Οι προτάσεις ως προς την ποιότητα τους διακρίνονται σε:

α) **καταφατικές**

β) **αποφατικές ή αρνητικές**

Καταφατικές ονομάζονται οι προτάσεις που το ρήμα τους δεν εκφράζει άρνηση:

π.χ. *Η κατάσταση είναι ευχάριστη.*

Ο διαβάτης πρόσεξε την πινακίδα.

Αύριο ίσως να περάσω από το μαγαζί.

Αποφατικές ή αρνητικές ονομάζονται οι προτάσεις που το ρήμα τους εκφράζει άρνηση:

π.χ. *Η κατάσταση δεν ήταν ευχάριστη.*

Ο διαβάτης δεν πρόσεξε την πινακίδα.

Μην τρέχεις στο δρόμο. Ούτε να τον δω δε θέλω.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ

Οι προτάσεις ως προς το περιεχόμενο τους διακρίνονται σε:

α) **κρίσης**

β) **επιθυμίας**

γ) **ερωτηματικές**

δ) **επιφωνηματικές**

Κρίσης ονομάζονται οι προτάσεις με τις οποίες δίνεται μια πληροφορία ή δηλώνεται κάτι ή διατυπώνεται μια γνώμη ή μια κρίση. Οι προτάσεις κρίσης εκφέρονται συνήθως με οριστική:

π.χ. *Η θάλασσα ήταν γαλήνια.*

Η τραγωδία ανήκει στη δραματική ποίηση.

Θα πάμε εκδρομή.

Επιθυμίας ονομάζονται οι προτάσεις με τις οποίες εκφράζεται επιθυμία, ευχή, προτροπή, παράκληση, προσταγή, απαγόρευση κ.ά. Οι προτάσεις επιθυμίας εκφέρονται συνήθως με υποτακτική ή με προστακτική: π.χ. *Να σας ζήσει το παιδί.*

Γράψε στο τετράδιο σου.

Μην πατάτε το γρασίδι.

Ερωτηματικές ονομάζονται οι προτάσεις με τις οποίες διατυπώνεται μια ερώτηση. Με τις προτάσεις αυτές ζητείται εκ μέρους του ομιλητή μια συγκεκριμένη απάντηση ή πληροφορία. Οι ερωτηματικές προτάσεις στο γραπτό λόγο συνοδεύονται από ερωτηματικό:

π.χ. *Πού ήσουν σήμερα;*

Πέρασες καλά στο πάρτι;

Τι κάνετε;

Πώς σε λένε;

Σ η μ ε ί ω σ η: Συχνά η ερώτηση διατυπώνεται όχι για να πληροφορηθεί κάτι ο ομιλητής, αλλά για να εκφράσει εντονότερα μια βεβαίωση ή μια άρνηση,

μια προσταγή ή μια παράκληση. Με τον τρόπο αυτό ο λόγος αποκτά μεγαλύτερη ζωηρότητα:
π.χ. *Ποιος θα αγνοούσε μια τέτοια πρόκληση;* (= Κανείς δε θα αγνοούσε μια τέτοια πρόκληση.)

Επιφωνηματικές ονομάζονται οι προτάσεις με τις οποίες εκφράζεται έκπληξη ή θαυμασμός και γενικά ένα έντονο συναίσθημα, όπως λύπη, χαρά, οργή, θυμός, αηδία κ.ά. Συχνά εισάγονται με επιφωνήματα, με ερωτηματικές αντωνυμίες ή με ερωτηματικά επιρρήματα. Στο γραπτό λόγο συνοδεύονται από θαυμαστικό:

π.χ. *Τι όμορφη μέρα!*
Μπράβο, είσαι υπέροχος!
Αχ, πόση πίκρα νιώθω!
Πόσο όμορφα αισθάνομαι!

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥΣ

Οι προτάσεις ως προς τη δομή τους διακρίνονται σε:

- α) απλές
- β) επαυξημένες
- γ) σύνθετες
- δ) ελλειπτικές

Απλές ή **πυρηνικές** ονομάζονται οι προτάσεις που έχουν μόνο τους κύριους όρους, δηλαδή το υποκείμενο και το κατηγορήμα, που αποτελούν τους πυρήνες της πρότασης χωρίς τους οποίους δεν είναι δυνατόν να εκφράσει ο ομιλητής το νόημα που θέλει:

π.χ. *Ο ήλιος λάμπει.*
Η θάλασσα είναι κρύα.

Επαυξημένες ονομάζονται οι προτάσεις που έχουν εκτός από τους κύριους όρους και άλλους δευτερεύοντες, τους προσδιορισμούς:

π.χ. *Ο ήλιος λάμπει στον ουρανό.*
Σήμερα η θάλασσα είναι κρύα.
Ο δυνατός άνεμο: λυγίζει τα κλαδιά του δέντρου.

Προσδιορισμοί είναι οι λέξεις που καθορίζουν, αναπτύσσουν περισσότερο ή συμπληρώνουν την έννοια των κύριων όρων της πρότασης:

π.χ. *Τα μικρά παιδιά παίζουν.*
Και οι δευτερεύοντες όροι της πρότασης μπορεί να έχουν προσδιορισμούς:
π.χ. *Η Μαρία, η φίλη τον Γιώργου, χτύπησε με το αυτοκίνητο.*

Π α ρ α τ ή ρ η σ η : Το υποκείμενο και το κατηγορήμα αποτελούν τους πυρήνες και της επαυξημένης πρότασης, καθώς γύρω από τους πυρήνες αυτούς οργανώνονται όλες οι άλλες λέξεις.

Σύνθετες ονομάζονται οι προτάσεις που έχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα ή κατηγορούμενα:

π.χ. *Τα αγόρια και τα κορίτσια συγκεντρώθηκαν.*
Το παιδί είναι έξυπνο και όμορφο.
Ο Κώστας και ο Γιώργος φαίνονται κουρασμένοι και απογοητευμένοι.

Μια πρόταση μπορεί να είναι και σύνθετη και επαυξημένη:

π.χ. *Το μικρό παιδί είναι έξυπνο και όμορφο.*

Σημείωση : Κάθε πρόταση (απλή, σύνθετη, επαυξημένη) που έχει όλους τους όρους της ή όλους τους όρους της και τους προσδιορισμούς τους ονομάζεται ακέραιη.

Ελλειπτικές ονομάζονται οι προτάσεις που τους λείπουν ένας ή περισσότεροι κύριοι όροι (υποκείμενο, ρήμα, κατηγορούμενο), επειδή εννοούνται εύκολα από τα συμφραζόμενα:

π.χ. Δεν ξέρω. (ενν. εγώ)
Λοιπόν, έτοιμος; (ενν. είσαι)
Εσύ είσαι πλούσιος εγώ δεν. είμαι. (ενν. πλούσιος)

Οι προτάσεις μετατρέπονται όσον αφορά τη δομή τους από το ένα είδος στο άλλο με την προσθήκη ή την αφαίρεση όρων:

π.χ. Ο Κώστας φαίνεται κουρασμένος., (απλή)
Ο Κώστας φαίνεται ιδιαίτερα κουρασμένος., (επαυξημένη)

Σύμφωνα με άλλους σύνθετη θεωρείται και η πρόταση που έχει δυο ή περισσότερα όμοιο αντικείμενα, που είτε συνδέονται μεταξύ τους με κάποιο σύνδεσμο είτε χωρίζονται με κόμμα.

Ο Κώστας και ο Γιώργος φαίνονται κουρασμένοι. (σύνθετη)
Ο Κώστας και ο Γιώργος φαίνονται ιδιαίτερα κουρασμένοι. (σύνθετη και επαυξημένη)
Φαίνεται κουρασμένος. (ελλειπτική)

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι προτάσεις ως προς τη σχέση τους με τις άλλες προτάσεις διακρίνονται σε:

α) κύριες

β) δευτερεύουσες

Κύριες ή ανεξάρτητες ονομάζονται οι προτάσεις που εκφράζουν ένα ολοκληρωμένο νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο, χωρίς να εξαρτώνται από άλλες:

π.χ. Έγινε μεγάλη φασαρία.

Κύριες προτάσεις θεωρούνται και οι ευθείες ερωτήσεις, των οποίων το τέλος στο γραπτό λόγο δηλώνεται με ερωτηματικό:

π.χ. Τι κάνεις;

Δυο ή περισσότερες κύριες προτάσεις μπορούν να συνδέονται με συμπλεκτικούς, διαχωριστικούς, ή αντιθετικούς συνδέσμους, με τους συμπερασματικούς συνδέσμους *λοιπόν, άρα, επομένως, ώστε*. με το επιρρήματα *τότε, έπειτα, ύστερα* και με το εμπρόθετο *γι' αυτό* κ.ά. που χρησιμοποιούνται ως συμπερασματικοί σύνδεσμοι.

Οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι συνδέουν κανονικά κύριες προτάσεις που έχουν νοηματική σχέση, αλλά χωρίζονται στο γραπτό λόγο με τελεία ή άνω τελεία ή με παύση στον προφορικό, και μπαίνουν στην αρχή της δεύτερης πρότασης. Μόνο ο σύνδεσμο- *λοιπόν* μπορεί να μπει όχι μόνο στην αρχή. αλλά και ύστερα από μια ή περισσότερες λέξεις ή ακόμα και στο τέλος της πρότασης

π.χ. Πάρε το αυτοκίνητο **και** πήγαινε γρήγορα στη δουλειά. Προσπάθησε πολύ, **αλλά** δεν έγραψε καλά στο διαγώνισμα. Άργησε πολύ' **επομένως** δε θα έρθει.
Δεν [μπορούσα να βρω ταξί· αναγκάστηκα **λοιπόν** να γυρίσω με τα πόδια στο σπίτι.

Π α ρ α τ ή ρ η σ η : Όλες οι προτάσεις που συμπίπτουν με μια περίοδο ή ημιπερίοδο είναι κύριες.

Δευτερεύουσες ή εξαρτημένες ονομάζονται οι προτάσεις που δεν εκφράζουν ένα ολοκληρωμένο νόημα και γι' αυτό δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο. Χρησιμεύουν για να συμπληρώνουν ή να προσδιορίζουν μια άλλη πρόταση ή έναν όρο της:

π.χ. *Ο Πέτρος δεν ήρθε σχολείο, γιατί ήταν άρρωστος.*

Οι δευτερεύουσες προτάσεις εισάγονται με ειδικούς, χρονικούς, αιτιολογικούς, υποθετικούς, τελικούς, αποτελεσματικούς, διστακτικούς συνδέσμους, με ερωτηματικές και αναφορικές αντωνυμίες, με ερωτηματικά και αναφορικά επιρρήματα.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ			
Ως την ποιότητα	Ως προς το περιεχόμενο	Ως προς τη δομή	Ως προς τη σχέση τους με τις άλλες προτάσεις
α) καταφατικές β) αρνητικές ή αποφατικές	α) κρίσης β) επιθυμίας γ) ερωτηματικές δ) επιφωνηματικές	α) απλές ή πυρηνικές β) επαυξημένες γ) σύνθετες δ) ελλειπτικές	α) κύριες ή ανεξάρτητες β) δευτερεύουσες ή εξαρτημένες

1. Να σημειώσετε την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση, όπου θεωρείτε ότι ο όρος μέσα στην παρένθεση χαρακτηρίζει σωστά ή λανθασμένα τις προτάσεις ως προς την ποιότητα τους.

- α) Η κατασκευή της γέφυρας ολοκληρώθηκε. (αποφατική)
- β) Ο καβγάς ανάμεσά τους δε σταματούσε. (αποφατική)
- γ) Για πολύ καιρό αναζητούσε την οικογένειά του. (καταφατική)
- δ) Να αποφεύγεις τις κακοτοπιές στη ζωή σου. (αποφατική)
- ε) Παραδέξου το λάθος σου. (καταφατική)
- στ) Η εμφάνιση τους ήταν απογοητευτική. (καταφατική)
- ζ) Να μην εμπιστεύεσαι κανέναν σε τέτοια θέματα. (καταφατική)
- η) Η απόσταση δεν ήταν μεγαλύτερη από δέκα χιλιόμετρα. (αποφατική)
- θ) Ο μη λογικός άνθρωπος φανερώνεται σε τέτοιες περιπτώσεις. (αποφατική)

2. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς την ποιότητα τους.

- 1) Να είσαι ήσυχος κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- 2) Ο Μιχάλης δεν πρόφτασε το τρένο.

- 3) Δεν του αρέσει το θέατρο.
- 4) Ο σεισμός ξεσπίτωσε τους χωρικούς.
- 5) Απέρριψε την πρότασή μου.
- 6) Μη λες ψέματα.
- 7) Ο καιρός ήταν όχι και τόσο καλός.
- 8) Δεν αρνήθηκε τις εναντίον του κατηγορίες.
- 9) Η κατάσταση ήταν ανεξέλεγκτη.
- 10) Ο καθηγητής δεν ήταν καθόλου επιεικής στη βαθμολογία.

3. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που δηλώνει το σωστό είδος πρότασης σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις.

- 1) Να με περιμένεις ως τις εννέα.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 2) Τα αποτελέσματα δεν ήταν ικανοποιητικά για κανέναν.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 3) Να μη μιλήσεις καθόλου.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 4) Μην κρίνεις από τα λόγια του.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 5) Ας ήταν αληθινό τουλάχιστον!
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 6) Ο διευθυντής μίλησε στους εργαζόμενους.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 7) Δυναμώνεις λίγο την ένταση της μουσικής;
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 8) Τι ωραία περάσαμε στην εκδρομή!
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 9) Κανείς δεν επιθυμεί τέτοιες συγκρούσεις.
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική
- 10) Μήπως χρειάζεσαι βοήθεια;
α. κρίσης β. επιθυμίας γ. ερωτηματική δ. επιφωνηματική

4. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς το περιεχόμενό τους.

- 1) Η πλήρη της «Παντάνασσας» καρφώθηκε στο βράχο.
- 2) Θα έρθεις αύριο ή μεθαύριο;
- 3) Επιτέλους μου τηλεφώνησες!
- 4) Πότε θα κλείσουν τα σχολεία;
- 5) Πόσο αγαπώ τον παππού μου!
- 6) Φύγε το συντομότερο δυνατό.
- 7) Καλύτερα να μην αργήσεις περισσότερο.
- 8) Ο καιρός θα παραμείνει καλός.
- 9) Ας περάσουν και οι υπόλοιποι επισκέπτες.
- 10) Ο Γιάννης ήρθε χτες στο μαγαζί.

5. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που δηλώνει το σωστό είδος πρότασης σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις.

- 1) Η αυλή ήταν ωραία και μεγάλη.
α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 2) Εκείνη μας κοιτούσε με περιέργεια.
α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική

- 3) Ο Νίκος ήταν σοβαρός.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 4) Ο άντρας και η γυναίκα φαίνονταν γνωστοί.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 5) Θα έρθεις αύριο;
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 6) Εγώ αγόρασα το βιβλίο.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 7) Το βιβλίο αποδείχτηκε σπουδαίο.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 8) Πώς σε λένε;
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 9) Περίσσευε πολύ φαγητό ακόμα.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική
- 10) Ο άλλος δρόμος είναι δύσβατος.
 α. απλή β. επαυξημένη γ. σύνθετη δ. ελλειπτική

6. Να σημειώσετε την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση, όπου θεωρείτε ότι ο όρος μέσα στην παρένθεση χαρακτηρίζει σωστά ή λανθασμένα τις προτάσεις ως προς τη δομή τους.

- α) Περίμενε τα αποτελέσματα των εξετάσεων. (σύνθετη)
 β) Ο Γιάννης είναι μεγαλύτερός σου. (απλή)
 γ) Λοιπόν, για πού; (ελλειπτική)
 δ) Περίεργο είναι αυτό! (ελλειπτική)
 ε) Ο γιατρός εξέταζε τους ασθενείς. (απλή)
 στ) Η αίθουσα παρέμενε άδεια. (απλή)
 ζ) Πότε θα συναντηθούμε εμείς; (επαυξημένη)
 η) Εγώ κι ο αδελφός μου είμαστε χαρούμενοι. (σύνθετη και επαυξημένη)
 θ) Πάρε εσύ το βιβλίο και το τετράδιο. (σύνθετη)
 ι) Εσύ κοίτα μπροστά. (απλή)

7. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς τη δομή τους.

- 1) Το παιδί ήταν απρόσεκτο.
 2) Ο παππούς και η γιαγιά έχουν διαφορετική ηλικία.
 3) Ο ξάδερφος μου, ο Αντώνης, είναι ποδοσφαιριστής.
 4) Ο δρόμος είναι μακρύν και πλατύς.
 5) Καλημέρα!
 6) Βασικό πρόβλημα των νέων είναι η σωστή εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου τους.
 7) Η Αλεξάνδρα παίζει.
 8) Βρέχει;
 9) Ο πατέρας και η μητέρα τηλεφώνησαν.
 10) Ο Τάσος στριφογύριζε στο κρεβάτι γεμάτος αγωνία.

8. Να μετατρέψετε τις παρακάτω απλές προτάσεις σε επαυξημένες, σε σύνθετες και σε σύνθετες και επαυξημένες.

- 1) Ο Γιάννης είναι δάσκαλος.
- 2) Ο πατέρας διαβάζει.
- 3) Οι θεατές ήταν ενθουσιασμένοι.
- 4) Ο Θανάσης είναι επιμελής.

9. Να σημειώσετε την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα παν αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση, όπου θεωρείτε ότι ο όρος μέσα στην παρένθεση χαρακτηρίζει σωστά ή λανθασμένα τις υπογραμμισμένες προτάσεις.

- α) Αργότερα θα σου εξηγήσω, γιατί το τονίζω ιδιαίτερα. (κύρια)
- β) Όταν τον συναντήσω, θα του το υπενθυμίσω. (κύρια)
- γ) Εγώ πάντως επιμένω να σπουδάσω αρχιτεκτονική. (δευτερεύουσα)
- δ) Αν δεν μας βρεις εκεί, πήγαινε στον τρίτο όροφο. (κύρια)
- ε) Είναι καιρός να μου αποκαλύψεις τι πραγματικά συμβαίνει. (δευτερεύουσα)

10. Στα παρακάτω κείμενα να βρείτε τις αποφαιτικές προτάσεις.

1) *Κείνοι που έπραξαν το κακό - τους πήρε μαύρο σύγγεφο.*

*Ζωή δεν είχαν πίσω τους μ' έλατα και με κρύα νερά,
μ' αρνί, κρασί και τουφεκιά, βέργα και κληματόσταυρο'
παππού δεν είχαν από δρυ κι από οργισμένον άνεμο,
στο καρπούλι δεκαοχτώ μερόνυχτα
με πικραμένα μάτια.*

*Τους πήρε μαύρο σύγγεφο - δεν είχαν πίσω τους αυτοί
θειο μπουρλοτιέρα, πατέρα γεμιτζή,
μάνα που να 'χει σφάζει με τα χέρια της,
ή μάνα μάνας που με το βυζί γυμνό
χορεύοντας να 'χει δοθεί στη λευτεριά του Χάρου!*

2) *Ο πατέρας χαμογέλασε πάλι και δε σκούπισε αυτή τη φορά τα μουστάκια του. Καλό ήταν έτσι. Και τ' αλώνισμα με τη φοράδα και το παιδί - και το μεροκάματο το δικό τον στο δρόμο. Έπεσε δίπλα στο παιδί και κοιμήθηκε ευχαριστημένος.*

Το δεύτερο βράδυ γυρίζοντας ξαναβρήκε το παιδί κοιμισμένο. Ξαναστάθηκε και το κοίταζε λίγο. Κοίταζε και τη γυναίκα, μα δεν είπε τίποτα. Έκατσε να φάει και πάλι δε ρώτησε τίποτα. [...]

- *Κοίτα τώρα στ' αλώνι, μην το παιδέψεις πολύ, είπε ο πατέρας.*
- *Εγώ πατέρα;*
- *Σιγά να το πας... Είναι αμάθετο ακόμα...*

11. Στο παρακάτω κείμενο να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις ως προς το περιεχόμενο τους.

*Με τα παιδιάτικα μάτια μου έβλεπα, πίσω απ' το τζάμι, τη σημασία του Παλαμηδιού και το σκοπό τυλιγμένο στην κάπα τον, με τουφέκι στον ώμο. Στο φόντο τον ουρανού διαγραφόταν επιβλητική, τεράστια η σιλουέτα του. Εκείνη η ημέρα ήταν τα Χριστούγεννα. Με πόσο πόθο την καρτερούσαμε μικροί, μεγάλοι! Το μεσημέρι καθίσαμε στο τραπέζι δώδεκα νομάτοι και περιμέναμε τον παππού. **Θα αργούσε άραγε;***

Ήρθε ο παππούς και ανέβηκε σαν πουλί την ζυλένια σκάλα. Κάθισε κι αυτός στο τραπέζι, στην κορφή. Σταυροκοπήθηκε. τον μιμηθήκαμε κι εμείς. Στο τραπέζι γινόταν σωστή τελετουργία. Ο καιρός χειρότερε.

- Φέρτε ξύλα για τη φωτιά, είπε ο γέροντας. Απόψε θα το στρώσει!
Πήγαινε, Βαγιώ, στο κατώι για ξύλα.
 Η Βαγιώ κατέβηκε, αλλά ανέβηκε τρομαγμένη σε λίγο.
 - Τι έχεις Βαγιώ; Τι τρέχει; **Θεέ μου, εσύ τρέμεις!**
 - Κάποιος είναι κάτω κυρά, τσέβδιζε η χωριατοπούλα.
 - Δημήτρη, κατέβα να δεις, πρόσταζε ο παππούς.
 - Κανένα καλικάντζαρο θα 'δε η Βαγιώ)! γέλασε ο δεύτερος θείος μου ο Θανάσης.
 Σε λίγο ακούστηκαν ομιλίες.
 - Έμπα μέσα, **μην ντρέπεσαι.** Ο θείος μου ο Δημήτρης έφερνε τον ξένο με το στανιό.
 - Τι είναι τούτος; ρώτησε ο παππούς.
 - Δεν τον βλέπετε; Ζητιάνος είναι ο φουκαράς!
Καθότανε μαζεμένος κι έτρεμε σαν ζαγάρι. **Και κάνει ένα ξεροβόρι έξω!**
 Κοιτάζαμε τον ξένο. Η κακομοιριά έβγαине απ' όλο του το κορμί. Ο θείος μου του έδωσε ένα ποτήρι κρασί γιομάτο ως τα χείλια.
 - **Πιε το, αδελφέ μου.**
 - Από πού είσαι μπάρμπα;
 Ο ξένος δεν απάντησε αμέσως.
 - Ντόπιος είσαι;
 - Όχι... ξωμερίτης είμαι.
 - Φτάνει Ανθή, πρόσταζε ο παππούς. Ας δίνουμε του φτωχού, κι ας μη ρωτάμε. Είχαν επισημότητα τα λόγια εκείνα του παππού.
 «Ας μη ρωτάμε...»

12. Στο παρακάτω κείμενο να χαρακτηρίσετε τις υπογραμμισμένες προτάσεις ως προς τη δομή τους.

Υστερα βάλθηκαν οι κλάφτρες να συρομαδιούνται και να λένε τραγούδια τα πάθη τα δικά τους. Κύλαγε σταλαματιά η πίκρα, ξεχείλιζε ο καημός.

Κύλησε ο καιρός, ήρθανε μέρες δύσκολες, άναψε ο πόλεμος στεριά και θάλασσα, κόπηκαν οι δουλειές, ο κόσμος σταμάτησε να χτίζει.

Σαν ο μαστρο-Μανόλης έβρισκε δουλειά, έστελνε στο σπίτι τη γυναίκα και με φώναζε. Παιδιά δεν του 'δωκε ο Θεός, μα είχε μια κόρη, ψυχοκόρη, που την αγάπαγε πιότερο και από παιδί του κι ο ήλιος, που λέει ο λαός μας, δεν την έβλεπε.

Πήγαινα, τον έβρισκα.

- Έλα το πουρνό πουρνό να πιάσεις δουλειά στον Μικέ τον Μακαρέλη. Λίγη η δουλειά, μα τι να γένει. Όσο εγώ δουλεύω, θα δουλεύεις κι ελόσου, μπρε Στάθη παιδί μου.

Κι ένα βράδυ το 'πα της μάνας: Θα πάω με τα σφουγγαράδικα.

13. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις.

Ο μεγάλος αρχηγός στην Ουάσιγκτον μηνάει πως θέλει να αγοράσει τη γη μας. Ο μεγάλος αρχηγός μηνάει ακόμα λόγια φιλικά και καλοθέλητα. Καλοσύνη του, γιατί ζέρομε πως αυτός λίγο τη χρειάζεται αντίστοιχα τη φιλία μας Την προφορά τον θα τη μελετήσαμε, γιατί ξέρουμε πως αν δεν το πράξουμε, μπορεί ο λευκός να προφτάσει με τα όπλα και να πάρει τη γη μας. [...]

Ξέραμε πως ο λευκός δεν καταλαβαίνει τους τρόπους μας. Τα μέρη της γης, το ένα μετά το άλλο, δεν κάνουν γι' αυτόν διαφορά, γιατί είναι ένας ξένος που φτάνει τη νύχτα και παίρνει από τη γη όλα όσα τον χρειάζονται. Η γη δεν είναι αδερφός του, αλλά εχθρός που πρέπει να τον καταχτήσει, και αφού τον καταχτήσει πηγαίνει παρακάτω. Με το ταμάχι που έχει θα καταπιεί τη γη και θα αφήσει πίσω του μια

έρημο. Η όψη που παρουσιάζουν οι πολιτείες σας, κάνει κακό στα μάτια του ερυθρόδερμου. Όμως αυτό μπορεί και να συμβαίνει, επειδή ο ερυθρόδερμος είναι άγριος και δεν καταλαβαίνει.

Αν αποφασίσω και δεχτώ, θα βάλω έναν όρο. Τα ζώα της γης αυτής ο λευκός θα πρέπει να τα μεταχειριστεί σαν αδέρφια του. Τι είναι ο άνθρωπος δίχως ζώα; Αν όλα τα ζώα φύγουν από τη μέση, ο άνθρωπος θα πεθάνει από μεγάλη εσωτερική μοναξιά, γιατί όσα συμβαίνουν στα ζώα, τα ίδια συμβαίνουν στον άνθρωπο.

14. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες τελικές προτάσεις.

1. Πάρε αυτό το φακό, για να βλέπεις στο σκοτάδι.
2. Δεν είχε παιδιά να τη φροντίσουν.
3. Τη συνόδευσε να μη χάσει το δρόμο.
4. Θα έρθω να σε συναντήσω στις οχτώ το βράδυ.
5. Διαβάζω πάντα, για να είμαι πάντα προετοιμασμένος.
6. Για να προοδεύσεις, στα λέω όλα αυτά.
7. Θα κάνω τα πάντα, αν χρειαστεί, για να τον μεταπειθω.
8. Έστειλαν στρατό και στόλο να προστατέψουν την περιοχή.
9. Πήγε να δει την παράσταση.
10. Δεν τους άφησε να μπουν, για να μην τον ενοχλήσουν.

15. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες τελικές προτάσεις.

Κι έτσι η μικρούλα δεν είχε πια τίποτα να προφυλάξει τα ποδαράκια της, που ήταν μελανά από το κρύο. Στην παλιά ποδιά της είχε σπίρτα. Είχε ένα ολόκληρο πακέτο και τα πουλούσε. Μα την ημέρα αυτή, την παραμονή τον νέου έτους, όλοι ήταν τόσο βιαστικοί και, με τον παλιόκαιρο αυτό, κανείς δε σταματούσε, για να κοιτάξει το προσωπάκι της μικρής, που ικέτευε δίχως να μιλεί. [...]

Τα χεράκια της ήταν ξυλιασμένα.

- Αν έπαιρνα ένα σπίρτο, σκέφθηκε, μόνο ένα, για να βγάλω λίγη φωτιά να ζεστάνω τα δάχτυλα μου; Ο πατέρας δε θα το καταλάβει πως λείπει.

Αυτό κι έκαμε. Το τρίψε και φωτ! φωτ! να το που ανάβει! Έβαλε το χέρι της κοντά και της φάνηκε πως βρισκόταν μπροστά σε καμιά μεγάλη σόμπα, πλούσια και γεμάτη στολίδια. Μέσα έδινε κι έπαιρνε η φωτιά, φωτιά με τα όλα της. Αχ, τι γλυκιά ζέστη. Η μικρή είπε να απλώσει τα ποδάκια της να τα ζεστάνει — όταν, ξαφνικά, η φλόγα έσβησε. Η σόμπα εξαφανίστηκε και το παιδί έμεινε εκεί δα, κρατώντας στο χέρι ένα ψιλό ξυλάκι μισοκαμένο. [...]

Η μικρή παίρνει τρίτο σπίρτο, και τώρα ονειρεύεται πως είναι κοντά σ' ένα δέντρο χριστουγεννιάτικο, πολύ πλουσιότερο απ' εκείνο που είδε πέρσι σ' ένα πλούσιο σπίτι από τα τζάμια του παραθυριού. Στα πράσινα κλαριά του καίνε πολύχρωμα κεριά κι απ' όλες τις μεριές κρέμονται χρυσωμένα μπομπονιά, παιγνιδάκια, ένα πλήθος από θάματα κι από μάγια! Το φτωχό το κοριτσάκι απλώνει το χέρι, για να πιάσει το πιο άσχημο, το πιο ταπεινό. Μα το σπίρτο σβήνει. Το δέντρο φαίνεται σαν ν' ανεβαίνει προς τον ουρανό και τα κεριά του γίνονται άστρα. Έν' απ' αυτά ξεκολλά και κυλά στη γη, αφήνοντας πίσω τον χρυσωμένη γραμμή.

16. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε αν οι υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις είναι τελικές ή βουλητικές.

Του πέρασε τότες από το νου του σαν αστραπή ο φόβος μήπως έπαθε τίποτις ο Ψαρός, μήπως - κι ο φόβος μονάχα τον έκαμε να καθίσει, ν' ακουμπήσει κάπου, να συνεφέρει* να πάρει δύναμη για να μπορέσει να κοιτάξει τα μάτια του, να προσέξει την αναπνοή του, να καταλάβει αν ζει ο Ψαρός του.

Κάθισε λαχανιασμένος, αφανισμένος από την κούραση, από τη βιάση του να ξελύσει το σαμάρι, να παραμερίσει τα κοφίνια, από το τράβα τράβα το καπίστρι να σηκωθεί ο Ψαρός, από τον ήλιο το φοβερό που τον έδερνε καθώς έπεφτε στην κορφή του.

Κάθισε και σηκωμό πια δεν είχε. Μόνο έγειρε σ' ένα βράχο πλαγινό, στο μισό το δρόμο τον βουνού, που ψυχή δεν φαίνονταν από πουθενά, να 'ρθει και να του χύσει μια στάλα νερό να τότε συνεφέρει.

Ξανασυλλογίστηκε άξαφνα το δόλιο τον Ψαρό και πάσχισε να συρθεί κατακεί που ήταν πλαγιασμένος, να τότε χαδέψει, να τον κάμει να σηκωθεί, να τον καβαλικέψει έπειτα και να πάει στο καλύβι του, να συχάσουν κι οι δυο τους, κι ας πάνε στο καλό τα σταφύλια.

Μα που να σηκωθεί πια ο μπαρμπα-Γιάννης! Όσο το συλλογιότανε να σηκωθεί, άλλο τόσο βούλιαζε μέσα στη λιποθυμιά που τον πήρε, βούλιαζε, όλο βούλιαζε, και τώρα πια άλλο δεν έμενε μέσα στο νου του παρά να μπορέσει ν' απλώσει το χέρι του απάνω στον Ψαρό, να του δώσει να καταλάβει πως είναι κοντά του, πως παρακουράστηκε κι αυτός, και θα μείνει πλαγιασμένος, ώσπου να συνεφέρει.

17. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες αποτελεσματικές προτάσεις.

1. Ας πρόσεχες τότε, να μην τα πάθαινες τώρα όλα αυτά.
2. Κατάντησε τόσο απαθής, ώστε τίποτε πλέον δεν τον συγκινεί.
3. Μου φώναξε τόσο δυνατά, που τρόμαξα.
4. Δεν είναι τόσο αφελής, που να μην καταλάβει ότι τον κοροϊδεύουν.
5. Την αγαπούσε σε τέτοιο βαθμό, ώστε να της έχει απόλυτη εμπιστοσύνη.
6. Ήταν τόσο ανεύθυνος, που τον απέλυσαν από τη δουλειά του.
7. Λέει τόσα ψέματα, που κανείς δεν πιστεύει πια αυτά που λέει.
8. Το πιωτό τον έκανε και δεν ξεχώριζε τίποτα.
9. Ήταν πλέον βράδυ, ώστε δε βλέπαμε τίποτα.
10. Έκανε αρκετές οικονομίες, ώστε να μην έχει ανάγκη να τον βοηθούν τα παιδιά του.

18. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες αποτελεσματικές προτάσεις.

Ο Αλβέρτος Σβάιτσερ αναγκάστηκε τότε να εξετάζει στο ύπαιθρο, έτοιμος ενώ καθάριζε πληγές κάτω απ' τον καυτερό ήλιο, να μεταφέρει άρον άρον τις εγκαταστάσεις τον στη βεράντα, με το πρώτο ρίπισμα της καταιγίδας που σηκωνόταν μόλις σκοτεινίαζε. Η αγωνία του άρχιζε να ελατιών τόσο πολύ την αποδοτικότητα του, ώστε αναγκάστηκε υστερ' από λίγες μέρες να προβιβάσει σε νοσοκομείο το οίκημα, που ο προκάτοχος του στην παραγκούλα είχε για κοτέτσι. Αιστάνθηκε πως

είχε αποκτήσει μια πολυτελή εγκατάσταση, όταν μπόρεσε να βάλει στους τοίχους μερικά ράφια, να στήσει ένα ράντζο και ν' ασβεστώσει το βρωμερό πάτωμα. [...]

Μεγάλο αγώνα κάνανε στο ιατρείο -φτάνοντας ακόμη και σε αυστηρές κυρώσεις- για ν' αναγκάζουν τους αρρώστους να επιστρέφουν τα μπουκαλάκια και τα κουτιά, αφού μόνο μ' αυτά μπορούσαν να προφυλάξουν τα φάρμακα απ' τη διαβρωτική υγρασία. Μάταια όμως. Οι περισσότεροι παρακούοντας κι από τη φυσική κλεπτομανία τους τα κρατούσαν περνώντας τα στο λαιμό τους σαν φυλαχτά.

Κι όμως, ύστερα από μια τόσο αφόρητα ζεστή μέρα, που τη διαδεχόταν μια νύχτα το ίδιο ζεστή, χωρίς ένα ποτήρι δροσερό νερό ή μια υποψία φύσημα απ' τη ζούγκλα, ο Αλβέρτος Σβάιτσερ πέφτοντας κατάκοπος στο κρεβάτι να κοιμηθεί αισθανότανε τέτοια εσωτερική αγαλλίαση, ώστε να γράψει στην αδελφή τον: «Μ' όλα αυτά είμαι πολύ ευτυχής, που βρίσκομαι στην πρωτοπορία τον βασιλείου του Θεού ...». Μετά από εννιά μήνες μπορούσε πια ν' αναγγείλει στους φίλους τον της Ευρώπης, πως είχε νοσηλεύσει πάνω από δυο χιλιάδες άτομα.

Τ. Αθανασιάδη Αλβέρτος Σβάιτσερ

19. Στις παρακάτω περιόδους να προσδιορίσετε το είδος των υποθετικών λόγων.

1. Μην πας, αν θέλεις το καλό σου.
2. Αν δεν τον γνώριζα καλά, θα τον πίστευα.
3. Θα με παρεξηγούσε, αν μάθαινε τις προθέσεις μου.
4. Θα γελάσετε, αν σας το πω.
5. Αν πας εσύ, θα έρθω κι εγώ μαζί σου.
6. Αν δε δουλέψουμε, δε ζούμε.
7. Ο θεός μου δε δούλευε, εάν δεν ξόδευε πρώτα όλα του τα χρήματα
8. Αν δεν είχε τα παιδιά της, θα ήταν μόνη στον κόσμο.
9. Γράψε μου, αν με ξαναδείς.
10. Αν είχες έρθει έγκαιρα, θα προλαβαίναμε την αρχή του έργου.

20. Στις παρακάτω περιόδους να προσδιορίσετε την ιδιορρυθμία των υποθετικών λόγων:

- 1) Αν τώρα πια ξεχνούσε...
- 2) Αν θέλεις άκουσε, ειδάλλως φύγε τώρα
- 3) Εάν τρως πολύ θα παχύνεις, θα γίνεις δυσκίνητος, θα βλάψεις την υγεία σου.
- 4) Είτε μείνεις είτε φύγεις, το ίδιο **χάνει.**
- 5) Εάν μεταφέρεις τα έπιπλα, τα τακτοποιήσεις και τα γυαλίσεις, θα σου χρωστώ μεγάλη χάρη.
- 6) Είσαι νέος; Είσαι δυνατός,
- 7) Εάν πάρεις δανεικά, αν υποχρεωθείς, θα τα φέρνεις δύσκολα πέρα θα πιεστείς, θα κάνεις τη ζωή σου δύσκολη.

21. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τι εκφράζουν οι υποθετικοί λόγοι που χρησιμοποιούνται ως ρητορικοί τρόποι έκφρασης.

1. Αν πέθανε η μητέρα σου, πρέπει να χαίρεσαι, γλίτωσε!
2. Αν τα μαλλιά μου μισοάσπρισαν, η καρδιά μου είναι είκοσι ετών.
3. Αν το πω στη μητέρα μου, θα δεις!

4. Κι αν είσαι πλούσιος, τι νομίζεις ότι είσαι;
5. Δε φταίω εγώ. αν σε κοροϊδεύει συνέχεια
6. Αν δούλεψες εσύ σήμερα, δούλεψα και εγώ.
7. Κι αν έχεις λεφτά, τι σημασία έχει;
8. Αν σας πιάσω στα χέρια μου ...
9. Αν έχει μόνιμη δουλειά τώρα, ο Γιώργος τον βοήθησε,
10. Αν είναι ο Γιώργος εργατικός, και ο Νίκος όμως δεν υστερεί.

22. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τους υποθετικούς λόγους και να προσδιορίσετε το είδος τους.

Θα σου τρίβω ταμπάκο, θα παρακαλώ το θεό και αν δεν σ' ακούω, να με δέρνεις όσο βαστούν τα χέρια σου. Και αν δε βρίσκεται δουλειά για μένα, να γυαλίζω παππού τις μπότες του αφεντικού ή να βοηθάω τον τσοπάνη στη Φιέτκα. Παππού, αγαπημένε μου, δε μπορώ πια. Θα πεθάνω, να το ξέρεις! Θα 'ρχόμουν με τα πόδια στο χωριό μα δεν έχω παπούτσια και φοβάμαι το κρύο.

Α. Τσέχοφ Ο Βάνιας, μτφρ. Σιμόπουλς Κ.

23. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις εναντιωματικές και τις παραχωρητικές προτάσεις.

1. Μολονότι έφτασε καθυστερημένος, πρόλαβε τη συνάντηση.
2. Κι αν ακόμη υποχωρήσεις προσωρινά, να προσέξεις την περαιτέρω στάση σου.
3. Τον απέλυσε, αν και εργαζόταν σκληρά τόσα χρόνια.
4. Και να μη με άφηνε, εγώ θα πήγαινα βόλτα.
5. Δέχτηκα τις προτάσεις του, μόλο που είχα αντιρρήσεις.
6. Και που του έκανε συνέχεια υποδείξεις, τίποτα δεν κατάφερε.
7. Δε θα του κάνω "τη χάρη, που να χαλάσει τον κόσμο από τις φωνές.
8. Δείξε του λίγη κατανόηση, ας είναι και για μια στιγμή.
9. Αν και ζούσε χρόνια στην Αμερική, δεν ήξερε καλά τη γλώσσα..
10. Και να έρθει τώρα, τίποτα δεν ωφελεί.

24. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις και τι δηλώνουν:

- 1) Θα μείνουν σ' αυτά το σπίτι, έως ότου να έρθουν οι συγγενείς τους.
- 2) Αφού τον κέρασε, έκανε τις προτάσεις του.
- 3) Σαν ήρθε το ξημέρωμα, έφαγε βιαστικός.
- 4) Όταν το συλλογίζομαι, το αίμα μου παγώνει από το φόβο.
- 5) Θα τον έπιασαν, μόλις θα έβγαινα έξω.
- 6) Να έρθεις προτού νυχτώσει.
- 7) Όποτε έχουμε κέφι. πηγαίνουμε όλοι μαζί εκδρομή.
- 8) Ενώ συζητούσαν, την έπιασαν τα κλάματα.
- 9) Θα περάσω από το μαγαζί, πριν φύγω για την πόλη.
- 10) Εκεί που τρώγαμε, χτύπησε η πόρτα.

25. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις.

Παππού, αγαπημένε μου, δε μπορώ πια, θα πεθάνω, να το ξέρεις! Θα 'ρχόμουν με τα πόδια στο χωριό, μα δεν έχω παπούτσια και φοβάμαι το κρύο. Και όταν θα μεγαλώσω, εγώ θα σε ταΐζω και δε θα αφήσω κανένα να σου κάνει κακό. Και όταν πεθάνεις, θα. παρακαλώ το Θεό ν' αναπάψει την ψυχή σου. όπως κάνω και για τη μάνα μου την Πελαγία. [...]

Τι όμορφα που ήταν! Ο παππούς σφύριζε, τριζοβολούσε ο πάγος στο μονοπάτι και ο Βάνκας τα άκουγε όλα και σφύριζε κι αυτός. Πολλές φορές ο παππούς προτού κόψει το έλατο κάπνιζε την πίπα τον ή έπαιρνε πρέζα και όλο κοροΐδευε το εγγονάκι που τουρτούριζε. [...]

Ο παππούς έσερνε το κομμένο Ελάτι ως το σπίτι του αφέντη και κει άρχιζε το στόλισμα. Και πρώτη και καλύτερη η δεσποινίς Όλγα Ιγκνάτιεβνα. η αγαπημένη του Βάνκα. Όταν ζούσε ακόμα η Πελαγία. η μάνα τον Βάνκα, ήταν καμαριέρα της κυράς και η δεσποινίς Όλγα φόρτωνε το Βάνκα γλυκά και για να περάσει την ώρα της τον μάθαινε να διαβάζει, να γράφει και να λογαριάζει ως το εκατό. Και όχι μονάχα αυτά. Τον έμαθε να χορεύει και καντρίλιες. Μα σαν πέθανε η Πελαγία, έστειλαν το ορφανό στον παππού τον στην κουζίνα και από κει στη Μόσχα ψυχογιό στον Αλιάχιν τον τσαγκάρη.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να συνεχίσετε τις προτάσεις

1. Αν ερχόσουν στην ώρα _____.
2. Αν το άκουσες _____.
3. Αν έχετε χρήματα _____.
4. Θα έκανα αυτό που ζήτησα _____.
5. Θα έτρωγαν _____.
6. Αν έπαιρνα το αυτοκίνητο _____.
7. Θα πηγαίνω στο μουσείο _____.
8. Θα μάθεις τα νέα _____.
9. Αν κατάλαβα καλά _____.
10. Αν είχες ακούσει τη συμβουλή μου _____.
11. Θα διασκέδαζα περισσότερο στο πάρτυ, αν _____.
12. Αν είχε σπουδάσει στην Αμερική _____.
13. Αν τον δώ ξανά _____.
14. Αν αλλάξεις δουλειά _____.
15. Αν του εξηγήσεις το πρόβλημά σου _____.
16. Αν πας στο γιατρό, _____.
17. Αν δεν τον πάρουν στο Πανεπιστήμιο _____.
18. Αν το δω ξανά στο πάρκο με τη μητέρα _____.
19. Αν ταξίδευε με το αεροπλάνο _____.
20. Αν τον είχα ξαναδεί εκεί _____.
21. Αν το είχαμε μάθει νωρίτερα, _____.
22. Αν πρόσεχε περισσότερο όταν οδηγούσε, _____.
23. Αν τελείωσες τις δουλειές σου, _____.
24. Αν είχα χρόνο, _____.

25. Αν τον ρώτησα ευγενικά, _____.

2. Να πείτε πότε χρειαζόμαστε τις παρακάτω λέξεις.

Να αρχίσετε με το – αν

1. ο μηχανικός

Αν

2. ο διερμηνέας

Αν

3. ο γιατρός

Αν

4. ο μηχανικός αυτοκινήτων

Αν

5. ο ηλεκτρολόγος

Αν

3. Να συνεχίσετε τις προτάσεις

1. Αν ερχόσουν στην ώρα _____.

2. Αν το άκουσες _____.

3. Αν έχετε χρήματα _____.

4. Θα έκανα αυτό που ζήτησα _____.

5. Θα έτρωγαν _____.

6. Αν έπαιρνα το αυτοκίνητο _____.

7. Θα πηγαίνω στο μουσείο _____.

8. Θα μάθεις τα νέα _____.

9. Αν κατάλαβα καλά _____.

10. Αν είχες ακούσει τη συμβουλή μου _____.

11. Θα διασκέδαζα περισσότερο στο πάρτυ, αν _____.

12. Αν είχε σπουδάσει στην Αμερική _____.

13. Αν τον δώ ξανά _____.

14. Αν αλλάξεις δουλειά _____.

15. Αν του εξηγήσεις το πρόβλημά σου _____.

16. Αν πας στο γιατρό, _____.

17. Αν δεν τον πάρουν στο Πανεπιστήμιο _____.

18. Αν το δω ξανά στο πάρκο με τη μητέρα _____.

19. Αν ταξίδευε με το αεροπλάνο _____.

20. Αν τον είχα ξαναδεί εκεί _____.

21. Αν το είχαμε μάθει νωρίτερα, _____.

22. Αν πρόσεχε περισσότερο όταν οδηγούσε, _____.

23. Αν τελείωσες τις δουλειές σου, _____.

24. Αν είχα χρόνο, _____.

25. Αν τον ρώτησα ευγενικά, _____.

4. Να πείτε πότε χρειαζόμαστε τις παρακάτω λέξεις.

Να αρχίσετε με το – αν

6. ο μηχανικός

Αν

7. ο διερμηνέας

Αν

8. ο γιατρός

Αν

9. ο μηχανικός αυτοκινήτων

Αν

10. ο ηλεκτρολόγος

Αν

5. Να συνεχίσετε όπως στο παράδειγμα.

π.χ. Πηγαίνω στη Γαλλία / επισκέπτομαι το Λούβρο

Αν πάω στη Γαλλία, θα πάω στο Λούβρο.

1. Χτύπησω/ πηγαίνω στο νοσοκομείο.
2. Αρρωσταίνω/ επισκέπτομαι τον γιατρό μου.
3. Χάνω το πορτοφόλι μου/ πηγαίνω στην αστυνομία.
4. Παντρεύομαι Έλληνα/ μένω στην Ελλάδα.
5. Παίρνω άδεια/ κάνω διακοπές στα ελληνικά νησιά.
6. Έχω πολλά χρήματα / αγοράζω καινούριο αυτοκίνητο.

6. Να απαντήσετε στις παρακάτω υποθέσεις.

1. Αν χαλάσει το αυτοκίνητό σας, ενώ ταξιδεύετε, τι θα κάνετε;
2. Αν κάποιος σας αρπάξει το πορτοφόλι από την τσέπη σας;
3. Αν ξαφνικά πέσετε στο ποτάμι;
4. Αν πεινάτε και θέλετε να φάτε;
5. Αν κάποιος σας ζητήσει να του δανείσετε πολλά λεφτά;
6. Αν στο δρόμο δείτε κάποιος να πέφτει;
7. Αν ο κύριος που χτυπάει την πόρτα είναι άγνωστος;
8. Αν χάσετε τα κλειδιά του διαμερισμάτος σας;
9. Αν χτυπήσατε κάποιον με το αυτοκίνητό σας;
10. Αν είστε έξω και βρέξει ξαφνικά;

7. Να βάλετε το σωστό τύπο του υποθετικού λόγου.

1. Αν _____ η βροχή, θα πάω μια βόλτα (σταματώ).
2. Αν ακολουθούθατε τις οδηγίες, δε _____ (χάνομαι).
3. Αν του το είπες, δεν _____ δίκιο (έχω).
4. Θα τον _____, αν δεν τον γνωρίζα καλά (πιστεύω).

5. Αν _____ στην πόλη μας, θα κάναμε βόλτες μαζί (ζω).
6. Θα _____ τη γλώσσα πιο γρήγορα, αν μελετούσε κάθε μέρα (μαθαίνω).
7. Αν σου αρέσει το φόρεμα, _____ (αγοράζω).
8. Αν μας έβλεπε, _____ μας _____ (μιλώ).
9. Αν τον _____ έγκαιρα, θα αγόραζε όλα (ειδοποιώ).
10. Αν μου το _____, θα σας βοηθήσω (ζητώ).

8. Τι θα κάνετε αν...

1. Ο άντρας σας σάς απατούσε.

Αν

2. Σας σταματούσε στο δρόμο ένας ληστής.

Αν

3. Γυρίζοντας από τις διακοπές σας, βρίσκατε το σπίτι σας καμένο.

Αν

4. Βρισκόσασταν στην Ελλάδα, αλλά δεν μιλούσατε ελληνικά.

Αν

9. Να μεταφράσετε τις προτάσεις με σωστό τρόπο.

1. Αν είστε φίλοι, να μείνετε.
2. Αν σου το είπα, ήμουν ασφαλώς αφηρημένος.
3. Αν άκουγε τον πατέρα του, θα ήταν σήμερα σπουδαίος άνθρωπος.
4. Αν θα πάτε στο χωριό, θα περάσετε ωραία.
5. Αν βρέξει, θα μείνουμε στο σπίτι.
6. Αν έχεις φίλους, αισθάνεσαι δυνατός
7. Αν τον κοίταζες, χαμήλωνε το βλέμμα.
8. Αν είχες διαβάσει τα μαθήματά σου, τώρα θα ήσουν ήσυχος.
9. Αν ήρθε, θα σου τηλεφωνήσει.
10. Μόλις έρθεις, τηλεφώνησέ μου.

10. Να σχηματίσετε 10 δικές σας προτάσεις με το -αν

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να σχηματίσετε δικές σας προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις.

που

για να

γιατί

αφού

επείδη

μια και

σαν να

2. Να διαλέξετε τη σωστή λέξη.

1. _____ να γυρίσεις θα έχω τελειώσει (αφού, ώσπου, μόλις).
2. Ήρθα να σας δω τόσο αργά _____ έχω να σας πω κάτι πολύ σοβάρο (για να, επειδή, όταν).
3. Θα μείνουν μαζί μας _____ την άλλη Τρίτη (ως, ώσπου, όταν).
4. Να κλείσεις όλα τα φώτα _____ φύγεις (αφού, μετά, πριν).
5. Θα τους δώσω τη διεύθυνσή σου αμέσως _____ τους συναντήσω (ενώ, μόλις, μέχρι).
6. Έπεσε και έσπασε το πόδι της _____ κατέβαινε από το λεωφορείο (ενώ, αν και, καθώς).
7. Έχει γαλανά μάτια _____ κι ο πατέρας του (σαν, ώσπου, όπως).
8. Πήγαινε στο φούρνο να πάρεις ψωμί _____ να μαγειρέψω (ως, αφού, μέχρι).

3. Να μεταφράσετε στα ρώσικα τις προτάσεις με σωστό τρόπο.

1. Δεν ήρθε γιατί είχε δουλειά.
2. Η νεράιδα λυπόταν, γιατί δεν ήταν όμορφη.
3. Θύμωσε, επειδή του μίλησαν άσχημα.
4. Σου τα χρωστώ όλα, αφού χωρίς εσένα δε θα έκανα τίποτε.
5. Ας συνεχίσουμε τη συζήτηση, μια και το ζητάτε.
6. Ας ρωτήσουμε τον αδερφό του, γιατί αυτός μόνο θα ξέρει.
7. Ο αδερφός μου, για να μην διαβάζει όσο πρέπει, απορρίφθηκε στις εξετάσεις.
8. Φύγε τώρα γιατί δεν έχω καιρό.
9. Δεν μπορώ να σε συνοδέψω στον περίπατο σου, γιατί είμαι κουρασμένος και θέλω να ξαπλώσω νωρίς.
10. Αγαπούμε τα καλά βιβλία, επειδή μας μεταφράσει το κείμενο.
11. Δεν έχω και εγώ έναν άνθρωπο, που να τον λέω τον πόνο μου.
12. Χάρηκα που μου έγραψες αμέσως.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να σχηματίσετε δικές σας προτάσεις με τους συνδέσμους.

μόλις
καθώς
αφού
όταν
άμα
πότε
από τότε
ως πότε
πόσον καιρό

2. Να τελειώσετε τις προτάσεις με τους χρονικούς συνδέσμους.

1. Χτες πλήρωσα _____.

2. Είναι μεγάλο πρόβλημα
_____.
3. Όταν ήθελε κάτι
_____.
4. Μόλις προλάβαινε να
_____.
5. Δεν έχει υπομονή
_____.

3. Να μεταφράσετε τις προτάσεις με σωστό τρόπο.

1. Καθώς ερχόμουν συνάντησα το Γιάννη.
2. Θα σου τηλεφωνήσω πριν έρθω.
3. Όταν δουλεύει, δεν έχει καιρό να μιλάει.
4. Όποτε πεινούσε, ζητούσε να φάει.
5. Σαν τα έμαθε όλα, άλλαξε τη γνώμη της.
6. Όταν δεν έρχονται αυτού, πάμε εμείς.
7. Πριν φύγει, συμφιλιώθηκε με την ανιψιά της.
8. Θα τα ξοδέψει όλα, ώσπου να μην του μείνει δεκάρα.
9. Πάντα διαβάζω πριν κοιμηθώ.
10. Βάζεις αλάτι στο φαγητό σου πριν το δοκιμάσεις.

ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να σχηματίσετε δικές σας ενδοιαστικές προτάσεις.

φοβούμαι
προσέχω
φυλάγομαι
ανησυχώ
βάζω υποψία
τρομάζω

2. Να τελειώσετε τις προτάσεις.

1. Φοβήθηκα, μην _____.
2. Κοίταξε, μην _____.
3. Πρόσεξε, μην _____.
4. Πιστεύω _____ θα αργήσω.
5. Μήπως _____.
6. Η μάνα τρεμεί _____.
7. Δεν είχε καμία ανησυχία _____.
8. Λάβε τα μέτρα σου, μην _____.

3. Οι προτάσεις με τα πλαγία γράμματα, που αρχίζουν με το μήπως και με το μη(ν), εκφράζουν φόβο («ενδοιασμό») μήπως γίνει ή μήπως δε γίνει κάτι και λέγονται ενδοιαστικές. Να μεταφράσετε τις προτάσεις.

1. Φοβάμαι μήπως μου τύχει κανένα κακό.
2. Ανησυχώ μήπως μου ξέφυγε κανένα λάθος.
3. Μας έπιασε φόβος μήπως ξεσπάσει μπουρίνι.
4. Είχα την ανησυχία μήπως έπαθες τίποτε στο ταξίδι.
5. Έχω την αγωνία μήπως μας τα χαλάσει ο καιρός.
6. Είχα ένα μεγάλο φόβο, μήπως μάθει ο πατέρας μου τι έκανα.
7. Αυτό κυρίως με ανησυχεί, μήπως δεν προλάβω να τελειώσω.
8. Φοβάμαι μήπως δεν έχουμε φέτος καλή παραγωγή.
9. Μια υποψία με βασάνιζε, μήπως δε μου τα είπε όλα ο γιατρός.
10. Κοίταξε μην κρυολογήσεις.
11. Πρόσεξε μη σε δει κανένα μάτι.
12. Πρόσεχε μην πατήσεις κανένα αγκάθι.
13. Ο τρόμος μη τυχόν ξαναγίνει σεισμός κράτησε τους ανθρώπους ξάγρυπνους.
14. Υπάρχει φόβος μήπως γίνει πυρηνικός πόλεμος.

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με προτάσεις που θα επινοήσετε εσύ και θα αρχίζουν με το μήπως ή με το μη(ν).

π.χ. Ο δραπέτης έτρεμε – Ο δραπέτης έτρεμε μήπως τον συλλάβουν.

1. Οι στρατιώτες είχαν την αγωνία
2. Προσέχαμε πολύ
3. Είχα μεγάλη αγωνία
4. Εκείνο με αναστάτωνε περισσότερο
5. Οι γονείς μου ανησυχούσαν
6. Καθώς δεν τηλεφωνούσες, έτρεμα
7. Κάθε μέρα έχω την ίδια αγωνία
8. Ένας ήταν ο φόβος μου
9. Πήρα τα μετρά μου
10. Στη νεροποντή όλοι έτρεμαν

5. Να συνεχίσετε, όπως στο παράδειγμα:

Φοβάμαι μήπως – Φοβάμαι μήπως αρρωστήσω.
 Φοβάμαι μήπως δεν – Φοβάμαι μήπως δε γίνω γρήγορα καλά.

- α. Ανησυχώ μήπως
- Ανησυχώ μήπως δεν
- β. Έχω την αγωνία μήπως
- Έχω την αγωνία μήπως δεν.....
- γ. Έχω την υποψία μήπως.....
- Έχω την υποψία μήπως δεν.....
- δ. Πήρα τα μετρά μου μήπως.....
- Πήρα τα μέτρα μου μήπως δεν.....
- ε. Πρόσεξε μήπως.....

- Πρόσεξε μήπως δεν.....
- στ. Η μάνα έτρεμε μήπως.....
 Η μάνα έτρεμε μήπως δεν.....
- ζ. Υποπτεύομαι μήπως.....
 Υποπτεύομαι μήπως δεν.....
- η. Με πιάνει φόβος μήπως.....
 Με πιάνει φόβος μήπως δεν.....
6. Με έπιασε πανικός μήπως.....
 Με έπιασε πανικός μήπως δεν.....
- ι. Υπάρχει κίνδυνος μήπως
 Υπάρχει κίνδυνος μήπως δεν

6. Στα παρακάτω παραδείγματα γ' αναγνωριστούν οι ενδοιαστικές προτάσεις.
 π.χ. Τρόμος μ' έπιανε εμένα, μήπως φανερώσει τίποτε στο παραλήρημα της.

Ρήμα Εξάρτησης
τρόμος μ' έπιανε

Συντακτική θέση
επεξήγηση

Εκφέρεται με
υποτακτική

1. Φοβάται μην πάθει κάποιο κακό.
2. Πρόσεχε μη σου πέσει το πιάτο.
3. Ένα και μόνο· φοβότανε, μην τύχει και βρέξει.
4. Ανησυχούσε μήπως δεν πρόφτανε το αεροπλάνο.
5. Ζούσε με το φόβο μήπως η αρρώστια του είναι αθεράπευτη.
6. Ανησυχώ πολύ και γι' αυτό, μήπως κοντά στ' άλλα τσακωθεί και με κανέναν.
7. Η αγωνία μας μήπως έπαθε τίποτα το παιδί ήταν μεγάλη.
8. Κοίτα μην πεις τίποτα στον πατέρα.
9. Η σκέψη μην τον γελάσουν τον κάνει πολύ προσεκτικό.

7. Να συμπληρωθούν οι παρακάτω προτάσεις.

1. Τους έπιανε όλους φόβος και τρόμος
2. Κοίταζε
3. Τον βασάνιζε συνεχώς η υποψία.....
4. Φοβούμαστε
5. Να προσέχετε
6. Η ανησυχία του ήταν

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Υποσχέθηκε σε όλους ότι θα προσπαθήσει για το καλύτερο.
- 2) Εγώ νομίζω, πάντως, ότι δεν τα ξέρεις καλά τα πράγματα.
- 3) Τελικά, ακούστηκε ότι θα έχουμε φασαρίες αύριο.

- 4) Ο υπάλληλος διαπίστωσε τελικά πως έκανε λάθος.
- 5) Ισχυρίζεται ότι σε έσωσε.
- 6) Αναγγέλθηκε από τα μεγάφωνα ότι το αεροπλάνο θα καθυστερήσει.
- 7) Ένα μονάχα με απασχολεί, ότι δε θα προλάβω να έρθω.
- 8) Ήξερε κατά βάθος πως θα νοσταλγούσε πολύ την πατρίδα του.
- 9) Είναι ψέμα πως άργησα στο ραντεβού.
- 10) Κατέληξε σε αυτή την απόφαση, ότι έπρεπε να προσπαθήσει ξανά.

2. Στις παρακάτω περιόδους να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο.

- α. Υπολογίζω ότι σε μια ώρα περίπου θα έχουμε φτάσει στο αεροδρόμιο.
- β. Διαδίδεται ότι θα παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου.
- γ. Θυμάμαι που ο παππούς μας έλεγε συχνά διάφορες ιστορίες.
- δ. Ένα μόνο με στενοχωρούσε, ότι δεν παραδέχτηκε ποτέ το λάθος του.
- ε. Είμαι βέβαιος πως η παράσταση θα έχει μεγάλη επιτυχία.
- στ. Μόλις μάθαμε μια ευχάριστη είδηση, ότι η Ελένη πήρε προαγωγή στη δουλειά της.
- ζ. Είναι φανερό ότι σε ζηλεύει.

3. Να αντικαταστήσετε τις ειδικές προτάσεις με ένα ονοματικό σύνολο| κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

- α. Μόλις πληροφορήθηκα ότι η παράσταση αναβλήθηκε.
- β. Θεωρώ ότι είναι απαράδεκτη η συμπεριφορά του.
- γ. Από πολύ νωρίς φάνηκε πως η ομάδα μας θα επικρατήσει.
- δ. Ένα είναι βέβαιο, ότι αναμείχθηκε στο πρόσφατο οικονομικό σκάνδαλο.
- ε. Παραδέχθηκε ότι φοβάται τα αεροπλάνα.
- στ. Ανακοινώθηκε επίσημα ότι θα αρχίσει το τριήμερο των πολιτιστικών εκδηλώσεων του δήμου μας.

4. Να μετατρέψετε σε ειδικές προτάσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

- α. Ανακοίνωσαν την κατασκευή ενός νέου εμπορικού κέντρου στην περιοχή μας.
- β. Αναγγέλθηκε από τα μεγάφωνα η καθυστέρηση του αεροπλάνου.
- γ. Ένα μόνο με απασχολεί, ο φόβος του για την αποτυχία.
- δ. Οι εργαζόμενοι ξεκίνησαν κινητοποιήσεις με την ελπίδα της άμεσης ικανοποίησης των αιτημάτων τους.
- ε. Παραδέχτηκε την άγνοια του για το θέμα.

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από τις παρενθέσεις.

- α. Φαίνεται η φιλία τους είναι αληθινή. (ότι, ό,τι)
- β. Έλα σπίτι μου..... ώρα της. (ότι, ό,τι)

- γ. Δεν ξέρω είναι το βιβλίο σου. (που, πού)
 δ. Αναγνωρίζω.....έκανα λάθος, (πως, πώς)
 ε. Είναι πολύ υπάκουος και κάνειτου λέω. (ότι, ό,τι)
 στ. Έχει αποκτήσει τη φήμηείναι.....σκληρός στις συναλλαγές του. (ότι, ό,τι)
 ζ. Θυμάσαι αγорάσαμε πέρσι ένα χάρτη της Κρήτης; Μήπως ξέρεις..... είναι, γιατί δεν μπορώ να τον βρω; (που, πού)
 η.....να σε ευχαριστήσω για τη βοήθεια σου; (πως, πώς)
 θ. Σου υπόσχομαι θα κάνω είναι δυνατόν για να ξαναβρείς την οικογένεια σου. (ότι, ό,τι)

6. Συμπληρώστε τις παρακάτω περιόδους με τις κατάλληλες ειδικές προτάσεις που σας δίνονται κάτω και δηλώστε τη συντακτική λειτουργία τους. Όπου χρειάζεται βάλτε κόμμα.

- 1) Παραδέχομαι _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 2) Είναι φανερό _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 3) Μόνο ένα πράγμα μου είπε ο Τάκης _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 4) Νομίζω _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 5) Γνώριζε μόνο τούτο _____.
(συντακτική λειτουργία -)

- ...πως δεν θα βρέξει τελικά.
 ...πως το είχα εντελώς ξεχάσει.
 ...πως έπρεπε να πετύχει.
 ...πως η Ζωή είχε πάθει πάλι διάστρεμμα.
 ...ότι χρειάζεται να επανεξεταστεί η απόφαση.

7. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

Οι λιμενικοί και οι τελωνειακοί υπάλληλοι εκείνο το απόγευμα στο λιμάνι της Ρόδου ξαφνιάστηκαν όταν κατέφτασε ένας νεαρός και παρακαλούσε να καθυστερήσει η αναχώρηση του σοβιετικού κρουαζιερόπλοιου «Σοστάκοβιτς», που εκείνη την ώρα ετοιμαζόταν να σαλπάρει. Χειρονομούσε και έλεγε ότι συμβαίνει κάτι σοβαρό.

Αμέσως όμως ο νεαρός εξήγησε στους κατάπληκτους λιμενικούς ότι ψάχνει να βρει μια γυναίκα που προηγουμένως πέρασε από το κατάστημα όπου εργαζόταν κι εκεί ξέχασε το πορτοφόλι της με ένα μικρό θησαυρό: κοσμήματα, χρυσά δακτυλίδια και 22.000 μάρκα Δυτικής Γερμανίας. Ειδοποιήθηκε αμέσως το πλοίο να περιμένει δυο

τρία λεπτά και ανέβηκε ο νεαρός πάνω στο πλοίο, ενώ τα μεγάφωνα καλούσαν τη γυναίκα, που ξέχασε το πορτοφόλι της να προσέλθει στη «ρεσεψιόν» του πλοίου για ένα σοβαρό ζήτημα που την αφορούσε. Σε λίγο η γυναίκα ήρθε. Είναι εκπληκτικό πως ως εκείνη τη στιγμή δεν είχε αντιληφθεί ότι είχε ξεχάσει το πορτοφόλι της. Οι σκηνές που εκτυλίχτηκαν στο πλοίο ήταν συγκινητικές. Η γυναίκα, μια Δυτικογερμανίδα που έκανε κρουαζιέρα με το πλοίο, αγκάλιασε και φίλησε το νεαρό, τονίζοντας ότι η πράξη αυτή την κατέπληξε και τη συγκίνησε.

Όταν του ζήτησαν να δηλώσει το όνομα του, ο νεαρός αρνήθηκε επίμονα και είπε ότι έκανε μόνο αυτό που έπρεπε.

Σε λίγα λεπτά, ενώ ο νεαρός Ροδίτης απομακρυνόταν βιαστικός, το κρουαζιερόπλοιο ξεκινούσε από το λιμάνι.

8. Οι προτάσεις με τα πλάγια γράμματα, που αρχίζουν πάντα με το ότι ή με το πως (ειδικές προτάσεις), εκφράζουν αυτό που κάποιος σκέφτεται, θυμάται, ομολογεί, γνωρίζει, νομίζει, πιστεύει, για το οποίο επιμένει, είναι βέβαιος κ.ά. Ανάμεσα στο ότι και στο πως δεν υπάρχει διαφορά. Μεταφράστε στα ελληνικά.

1. Όλοι έλεγαν **ότι** άκουσαν έναν κρότο.
2. Αισθάνομαι **ότι** κάτι μου συμβαίνει.
3. Γνωρίζω **ότι** εσείς κρύβεστε πίσω από όλα αυτά.
4. Δε νομίζω **πως** θα βρείτε καλύτερο μέρος από αυτό.
5. Όλα έδειχναν **ότι** το ζευγάρι δεν είχε προβλήματα.
6. Ο ύποπτος ομολόγησε **ότι** αυτός σκότωσε το θύμα.
7. Κανένας δεν πίστευε **ότι** ο κατηγορούμενος ήταν αθώος.
8. Όλοι ξέραμε **πως** χρεοκόπησε η επιχείρηση.
9. Υποθέτω **ότι** με καταλαβαίνεις.
10. Έμαθα **ότι** αρραβωνιάστηκες.
11. Βλέπετε **ότι** η κατάσταση είναι δύσκολη.
12. Επιμένω **ότι** η Βέρα είναι έντιμη κοπέλα.
13. Έχω την πεποίθηση **πως** το βραβείο θα το κερδίσω εγώ.
14. Είναι γνωστό **πως** η ομάδα μας δεν έχει χάσει κανένα παιχνίδι.
15. Έχω τη γνώμη **ότι** σας αδίκησε ο διαιτητής.
16. Είμαστε βέβαιοι **ότι** θα κερδίσουμε τη δίκη.
17. Λέγεται **πως** ο διευθυντής θα πάρει μετάθεση.
18. Διαδίδεται **πως** θα ανεβεί η τιμή της βενζίνης.
19. Είναι βέβαιο **ότι** είστε απόλυτα υγιής.
20. Θυμάμαι καλά **ότι** το ψαλίδι το έβαλα στο συρτάρι.

9. Να συμπληρώσεις τα κενά με προτάσεις που θα επινοήσεις εσύ και που θα αρχίζουν με το ότι με το πως (ειδικές).

π.χ. Ο Πέτρος μας ανακοίνωσε
Ο Πέτρος μας ανακοίνωσε **ότι** το Σάββατο αρραβωνιάζεται.

- α. Ο κατηγορούμενος ομολόγησε
- β. Ο συνήγορος υπεράσπισης ισχυρίστηκε.....
- γ. Όλοι προσποιήθηκαν.....

- δ. Ποτέ δεν αμφέβαλλα
- ε. Τα παιδιά αισθάνθηκαν
- στ. Δεν υπολογίσαμε
- ζ. Οι γονείς μου είχαν ξεχάσει.....
- η. Από τα παραπάνω αποδεικνύεται.....
- θ. Ανακοινώθηκε.....
- ι. Ακούστηκε
- ια. Είναι βέβαιο.....
- ιβ. Τελικά πείστηκα.....

10. Να βάλεις μπροστά από κάθε πρόταση όποιο από τα παρακάτω ρήματα (και τις ρηματικές εκφράσεις) είναι κατάλληλο σε κάθε περίπτωση: ένιωσα, έχω την ελπίδα, έχω τη γνώμη, ξέραμε, είναι σίγουρο, υπάρχουν φήμες, υπόσχομαι, αποδείχτηκε.

- π.χ.πως θα τα καταφέρεις.
Είμαι βέβαιος πως θα τα καταφέρεις.
- α. ότι θα μου δώσει άδεια ο λοχαγός μου.
- β. ότι ήμουν ολομόναχος.
- γ. ότι κέρδισες το λαχείο;
- δ. πως ο φίλος μας είναι αθώος.
- ε. ότι μόνος σου θα δυσκολευτείς.
- στ. πως θα μειωθεί ο χρόνος της στρατιωτικής θητείας.
- ζ. ότι θα γυρίσω την επόμενη βδομάδα.
- η. ότι άλλος ήταν ο κλέφτης.

11. Στα παρακάτω παραδείγματα να αναγνωριστούν οι ειδικές προτάσεις σύμφωνα με το παράδειγμα

π.χ. Πίστευε πάντα πως θα ήταν νικητής.

Ρήμα εξάρτησης	Σύνδεσμος	Συντακτική θέση	Εκφέρεται με
<i>Πίστευε</i>	<i>πως</i>	<i>αντικείμενο</i>	<i>δυναμική οριστική</i>

1. Μου φάνηκε πως έβλεπα τ' αθάνατο νερό.
2. Τρέμει στην ιδέα πως δε θα πετύχει στις εξετάσεις.
3. Μια μέρα της ήρθε η είδηση, πως ο άνδρας της πέθανε στις θάλασσες της Κίνας.
4. Ήξερε από πριν ότι ο αγώνας θα' ταν πολύ δύσκολος.
5. Φαίνεται πως όλες οι προσπάθειες απέτυχαν.
6. Του θύμισε τη συμφωνία τους, ότι πρέπει να ενημερώνει ο ένας τον άλλον.
7. Ότι η γη περιστρέφεται γύρω από τον ήλιο δεν αμφισβητείται πια.
8. Έβαλε με το νου του πως κάποιοι περαστικοί θα κάθισαν για λίγο εκεί και θα τα ξέχασαν.
9. Υπολογίζεται πως το έργο θα κάνει τρεις μήνες να τελειώσει.
10. Ένα μονάχα με σκάζει, που εσύ δεν μπορείς να δεις τη θάλασσα.
11. Το λάθος του ήταν ότι δε με πίστεψε.
12. Δεν πιστεύω να λησμόνησα ένα από τα στιχάκια της.
13. Είναι αλήθεια ότι θα σπουδάσεις στο εξωτερικό;
14. Δε βλέπεις τον πατέρα σου που ύπνος δεν τον πιάνει;

- 15.Λες και δεν ήμουν κι εγώ νιος, δεν ήμουν παλικάρι.
 16.Δε θυμάται να ξαναέγινε τέτοιος χαλασμός.
 17.Παθολογική φαίνεται να ήταν η αγάπη του Θεόφιλου για τη ζωγραφική.

12. Να συμπληρωθούν τα κενά του παρακάτω κειμένου με τις κατάλληλες ειδικές προτάσεις που δίνονται στο τέλος της άσκησης και να σημειωθεί ταυτόχρονα και η συντακτική τους θέση.

Βλέπω

.....

που θα αντιμετωπίσουμε. Μας έχει έρθει κιόλας η πληροφορία που περιμέναμε,

.....Λέγεται μάλιστα

..... Θα θεωρούσα μεγάλη μας

απερισκεψία αν δε σχεδιάζαμε με μεγάλη μας

προσοχή ολήτη διαδρομή. Δε βλέπεις

..... Κι εμείς βέβαια πρέπει να

ομολογήσουμε που

παρουσίαζε το εγχείρημα. Και συ, λες

..... είχες μια μόνιμη υποψία

.....

1. και πρώτη φορά θα πλήρωνες τόσα χρήματα.
2. ότι δεν έχεις ακόμα νιώσει πως είναι μεγάλες οι δυσκολίες.
3. ότι θα μας έπιαναν κορόιδα.
4. πως μερικά μέρη του είναι πολύ δυσκολοπέραστα.
5. ότι ο δρόμος που διαλέξαμε έχει πάρα πολλά εμπόδια.
6. πού οι ντόπιοι δε μας βοήθησαν όσο περιμέναμε.
7. ότι δε θελήσαμε να πληρώσουμε ανάλογα με τις δυσκολίες.

ΒΟΥΛΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά με προτάσεις που θα επινοήσετε και θα αρχίζουν με το να (βουλητικές).

π.χ. Είχε την ευγένεια να.....

Είχε την ευγένεια να μου δείξει το δρόμο.

α. Αισθάνθηκα την ανάγκη να

β. Είναι φυσικό να.

γ. Δεν έχετε διάθεση να

δ. Κανένας δεν ήθελε να

ε. Δεν είσαι αρμόδιος να

στ. Δυσκολεύομαι πολύ να

ζ. Είναι επόμενο να

.....

η. Δεν είμαστε σε θέση να

θ. Δεν επιτρέπεται να.

ι. Αξίζει να

.....

ια. Είναι άδικο να

ιβ. Γρήγορα συνήθισα να

2. Να βάλετε μπροστά από κάθε πρόταση όποιο από τα παρακάτω ρήματα (και τις ρηματικές εκφράσεις) είναι κατάλληλο σε κάθε περίπτωση: απαγορεύεται, άρχισε, ετοιμάστηκα, δεν περίμενα, έδωσα εντολή, σε συμβουλεύω, σας παρακαλώ, θα θέλαμε.

π.χ.να πάω στο σινεμά.

Σκοπεύω να πάω στο σινεμά.

α.να χαράζει.

β. να βρω τόσα εμπόδια.

γ. να ταχτοποιήσετε τα ράφια.

δ. να φύγω για την πατρίδα μου.

ε. να αλλάξεις ταχτική.

στ.να μείνετε και απόψε μαζί μας.

ζ. να παραβιάσουν την κλειδαριά.

η. να μπαίνετε εδώ

3. Στα παρακάτω παραδείγματα ν' αναγνωριστούν οι βουλητικές προτάσεις σύμφωνα με το παράδειγμα

π.χ. Θέλει να σπουδάσει γιατρός.

Ρήμα εξάρτησης

θέλει

Συντακτική θέση

αντικείμενο

Εκφέρεται με

υποτακτική

1. Μην προσπαθείς να πείσεις.

2. Βάλθηκε ν' ανακαλύψει και το έσχατο μυστικό των πραγμάτων.

3. Δεν πρέπει να συλλογίζεσαι τόσο πολύ, πρέπει να αισθάνεσαι.

4. Αρκέστηκα να του γράψω δυο λέξεις.

5. Τη Δευτέρα και την Παρασκευή συνέβαινε το σοβαρό γεγονός, να 'ρθουν οι εφημερίδες.

6. Εγώ θα 'θελα να 'νοιγε η γη και να με κατάπινε.

7. Φρόνιμο είναι ο καθένας να πάρει τη θέση του.

8. Έχουμε χρέος οι γονείς να θυσιάζουμε τα αισθήματά μας στην ευτυχία των παιδιών μας.

9. Το θεώρησε προσβολή, να ' ρθει μια γυναίκα, να τον μαλώσει.
10. Αμέσως φίλοι εγίναμε χωρίς να ειπούμε λέξη.
11. Θα πρέπει να κοιμόμουν βαριά, για να μην ακούσω τίποτα.
12. Καλύτερα θα 'ταν να 'παιρνες μέρος στη συνεδρία του συλλόγου.
13. Τον έπιασε μεγάλος πόθος να ιδεί το χωριό του.

4. Στις παρακάτω περιόδους να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο.

Συντακτικός ρόλος

π.χ. Έθελε να είναι πάντα πρώτος σε όλα.

αντικείμενο

- α. Το συνήθιζε πολύ αυτό, να κρατά σημειώσεις για όλα.
- β. Πρέπει να έρθεις αμέσως εδώ.
- γ. Αποκλείεται να μην ήξερες ότι θα φύγω αύριο.
- δ. Αυτό του το λάθος, να τον εμπιστευτεί, θα το πλήρωνε σε όλη του τη ζωή.
- ε. Απαγορεύεται να μιλάτε μεταξύ σας την ώρα του μαθήματος.
- στ. Είναι ντροπή να του συμπεριφέρεσαι μ' αυτό τον τρόπο.
- ζ. Δεν κάνει τίποτε άλλο από το να βλέπει τηλεόραση.
- η. Ήταν πάντα πρόθυμος να αναλαμβάνει τις ευθύνες του.

5. Να αντικαταστήσετε τις βουλητικές προτάσεις μ' ένα ονοματικό σύνολο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

π.χ. Απαγορεύεται να σταθμεύετε εδώ. – Απαγορεύεται η στάθμευση εδώ.

- α. Αυτός είναι ο βασικός σκοπός μας, να ενημερώνουμε έγκυρα τον πολίτη.
- β. Στις τελευταίες εκλογές το κόμμα του πέτυχε να ανέλθει στην εξουσία.
- γ. Είναι καθήκον όλων των πολιτών να προστατεύουν το περιβάλλον.
- δ. Μας απαγόρευσαν να μπούμε στο κτίριο.
- ε. Αυτή ήταν η κύρια επιδίωξή του, να εξοντώσει τους αντιπάλους του.

6. Να αντικαταστήσετε τα ονοματικά σύνολα που έχουν υπογραμμιστεί με βουλητικές προτάσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

π.χ. Επιβάλλεται η τήρηση της καθαριότητας στους δημόσιους χώρους.
– Επιβάλλετε να τηρείτε η καθαριότητα στους δημόσιους χώρους.

- α. Πάντοτε ο άνθρωπος ονειρευόταν την κατάκτηση του διαστήματος.
- β. Χρειάζεται πολύ διάβασμα, για να πετύχεις στις εξετάσεις.
- γ. Στη σύγχρονη κοινωνία μια είναι κυρίως η επιδίωξη των ανθρώπων, η απόκτηση πλούτου και δύναμης.
- δ. Η ικανότητα χειρισμού δύσκολων καταστάσεων είναι αξιέπαινη.
- ε. Από πολλά ΜΜΕ επιδιώκεται ο αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης από τα σημαντικά γεγονότα.
- στ. Κύρια υποχρέωση όλων μας είναι ο σεβασμός των δικαιωμάτων των συνανθρώπων μας,

7. Στις παρακάτω περιόδους: να βρείτε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Δεν πρόκειται να με επηρεάσουν τα λόγια σου.
- 2) Τον ενδιέφερε να είναι πάντα πρώτος.
- 3) Όσο γι' αυτόν ... ντρέπομαι να τον κοιτάξω στα μάτια.
- 4) Ο άγνωστος επιθυμούσε να καταστρέψει τα πάντα.
- 5) Συλλογίστηκε το λάθος του, να παντρευτεί μεγάλος.
- 6) Δε θέλει να φύγει ακόμη.
- 7) Πράγματι, αξίζει να επισκεφθείς την Κρήτη κάποτε.
- 8) Ο Νίκος συνηθίζει να ειρωνεύεται τους γύρω του.
- 9) Ο Γιώργος προσπάθησε να κρύψει τα τραύματά του από τον πατέρα του.
- 10) Αποκλείεται να μην ήξερες ότι θα φύγει αύριο.

8. Συμπληρώστε τις παρακάτω περιόδους με τις κατάλληλες βουλητικές προτάσεις που σας δίνονται κάτω και δηλώστε τη συντακτική λειτουργία τους. Όπου χρειάζεται βάλτε κόμμα.

- 1) Είναι μάταιο _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 2) Κάθε χρόνο πολλά δάση κινδυνεύουν _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 3) Έκανε το λάθος _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 4) Μας απαγορεύουν _____.
(συντακτική λειτουργία -)
- 5) Οι φύλακες δεν τους επέτρεψαν _____.
(συντακτική λειτουργία -)

...να σε εμπιστευτεί.

...να φύγετε σήμερα.

...να καούν.

...να παρακολουθήσουμε τη δίκη.

...να μπουν μέσα.

ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Στα πιο κάτω παραδείγματα να αναγνωριστούν οι πλάγιες ερωτήσεις και να υπογραμμιστεί το ρήμα εξάρτησης τους.

π.χ. Με ρώτησε [τι θέλω να πιω].

Εισάγεται με Τί	Συντακτική θέση Αντικείμενο	Εκφέρεται με Οριστική	Φανερώνει Μερική
-----------------------	-----------------------------------	-----------------------------	---------------------

1. Έλα πες μου πού πήγες χτες.
2. Αμφιβάλλω αν θα πετύχει το πείραμα σου.
3. Αναρωτιόταν πώς ο ίδιος θ' αντιδρούσε.
4. Δεν είμαι και εντελώς βέβαιος αν άρχισε να λειτουργεί το σχολείο.
5. Ένιωθε πόσο δύσκολη θα ήταν μια νέα συνάντηση.
6. Είναι παράξενο πώς κυκλοφόρησε αυτή η φήμη.
7. θέλω να μ' απαντήσεις στην ερώτηση, ποιος σ' οδήγησε εδώ.
8. Δεν ήξερε πού να τόνε πάει το φίλο του.
9. Εγώ ξέρω γιατί γέλασε αυτός.
10. Απορούσε αν είναι στα συγκαλά του ή τον χτύπησε κανένα αερικό.
11. Ασφαλώς δε σκέφτεσαι ποιες συνέπειες θα έχει η ενέργεια σου.
12. Δεν ξέρω σε ποιον ν' απευθυνθώ.
13. Στο ερώτημα αυτό, ποιος προκάλεσε τα επεισόδια, η έκθεση δεν έδινε απάντηση.
14. Το τι είδαν τα μάτια μου δεν μπορώ να πω.

2. Να μετατρέψετε τις πιο κάτω ερωτήσεις σε πλάγιες, εξαρτώντας τες από ρήμα της προτίμησης σας.

π.χ. Τι λες; Τον ρωτάει τι λέει.

1. Πού πας;
2. Γιατί έφυγε;
3. Τι σημασία έχει αυτό;
4. Ποιος σας έβαλε στο νου σας αυτές τις ιδέες;
5. Να φύγω ή να μείνω;
6. Μήπως είδατε τον αδερφό μου;
7. Τι θα 'κάνες εσύ στη θέση μου;
8. Θα φτάσουμε άραγε στον προορισμό μας;
9. Πότε θα δούμε και μείς μιαν άσπρη μέρα;
10. Θα γίνει ο αγώνας;

3. Να εξαρτηθούν οι ερωτήσεις της δεξιάς στήλης από τις προτάσεις της αριστερής στήλης με όλες τις απαραίτητες μεταβολές.

π.χ. Ρώτησαν τον Κώστα | Πού ήσουν χτες;
 Ρώτησαν τον Κώστα πού ήταν χτες.

Εξάρτηση

Τον ρώτησε
Ζήτησε να μάθει
θέλουν να ξέρουν
Στράφηκε και τον ρώτησε
Η απορία μου είναι
Ρώτησε τους μαθητές
Του είπε
Αμφιβάλλω

Ερώτηση

θα 'ρθεις μαζί μας στην ταβέρνα ή θα μείνεις στο σπίτι;
Πώς πάει κανείς στο Σύνταγμα;
Με ποιον έχουμε να κάνουμε;

Στο θέατρο

Θάνος: Γεια σου, Νίκο. Πριν από λίγο μου τηλεφώνησε ο Δημήτρης, για να με ρωτήσει αν θέλω να πάω μαζί του στο θέατρο". Εγώ δέχτηκα και σε πήρα να σε ρωτήσω μήπως θα ήθελες να ερχόσουν και εσύ. Δεν ξέρω, βέβαια, αν έχεις τίποτα καλύτερο να κάνεις απόψε.

Νίκος: Πολύ ευχαρίστως. Είχα σκοπό να πάω στον κινηματογράφο και τη στιγμή ακριβώς που χτύπησε το τηλέφωνο βρισκόμουν σε δίλημμα αν θα πήγαινα να δω τον «Τιτανικό» ή αν θα έπρεπε να προτιμήσω το «Γουλφ» με τον Νί-κολσον, τον αγαπημένο μου ηθοποιό. Δεν έχω αντίρρηση να έρθω μαζί σας στο θέατροθ' όμως αμφιβάλλω αν θα βρούμε θέσεις την τελευταία στιγμή.

Θάνος: Δημήτρης μου είπε ότι πήρε τηλέφωνο, για να μάθει αν υπάρχουν θέσεις και τον διαβεβαίωσαν ότι υπάρχουν ακόμα μερικές. Περιμένει να του τηλεφωνήσω, για να ξέρει αν θα κλείσει δύο ή τρεις θέσεις.

Νίκος: Ολα καλά, αλλά σε ποιο θέατρο θα πάμε και ποια παράσταση θα δούμε;

Θάνος: Δεν έχω ιδέα τι ακριβώς θα δούμε. Δεν ξέρω ούτε αν είναι δράμα ή κωμωδία. Το μόνο για το οποίο μπορώ να σε διαβεβαιώσω είναι ότι πρόκειται για μια παράσταση στο θέατρο «Άλφα», η οποία κατεβαίνει την άλλη εβδομάδα και πρέπει να προλάβουμε να τη δούμε. Ο Δημήτρης, μάλιστα, που είναι πολύ θεατρόφιλος, απορεί πώς δεν κατάφερε να πάει ακόμα. Μου τόνισε πάντως ότι έχει διαβάσει τις καλύτερες κριτικές.

Νίκος: Τώρα που θα επικοινωνήσεις μαζί του ρώτα τον τι έργο θα δούμε και ποιος θίασος το παίζει. Ρώτα τον ακόμα ποια ώρα θα συναντηθούμε και πού.

(Στο θέατρο)

Δημήτρης: Γεια σας, παιδιά. Ήρθα νωρίτερα, γιατί δεν ήμουν βέβαιος αν ίσχυε η τηλεφωνική κράτηση των θέσεων. Έβγαλα λοιπόν τα εισιτήρια και ησύχασα. Ορίστε, οι θέσεις μας είναι στη δέκατη σειρά δεξιό. Δεν ξέρω αν είναι καλές, όμως δεν υπήρχαν πιο μπροστά τρεις θέσεις μαζί.

Νίκος: Έτσι που αποφαισάμε την τελευταία στιγμή, αμφιβάλλω αν θα βρίσκάμε καλύτερες. Ας πάρουμε το πρόγραμμα κι ας ρωτήσουμε την ταξιθέτρια πόσο διαρκεί η παράσταση. Έμαθες τι ώρα ακριβώς αρχίζει:

Δημήτρης: Σε ένα τέταρτο. Επομένως, προλαβαίνουμε να ενημερωθούμε σχετικό με το έργο που πρόκειται να δούμε. Όπως βλέπετε, πρόκειται για ένα έργο από το σύγχρονο ρεπερτόριο, που το έχει σκηνοθετήσει ένας πολύ διάσημος άγγλος σκηνοθέτης.

Θάνος: Εγώ έχω μονό μια επιφύλαξη, μήπως είναι πολύ πρωτοποριακός. Κατά τα αλλά, το έργο είναι πολύ σπουδαίο και ο θίασος που το παίζει δεν αφήνει καμιά αμφιβολία για την ποιότητα της παράστασης που θα παρακολουθήσουμε. Ας το δούμε και ύστερα θα εξετάσουμε αν ανταποκρίνεται στις καλές κριτικές που το συνοδεύουν.

4.Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο.

- α. Πολλές φορές αναρωτιέμαι γιατί είναι τόσο αυστηρός μαζί μου.
- β. Δεν είναι βέβαιο πότε θα τον συναρτήσω.
- γ. Εξήγησε μου τώρα αμέσως τι συμβαίνει.
- δ. Στην ερώτηση μου, ποιος ευθύνεται για το λάθος, δε μου απάντησε κανείς.
- ε. Τον έτρωγε η αμφιβολία αν θα κατάφερνε να ολοκληρώσει εγκαίρως την αποστολή του.
- στ. Δεν ξέρω γιατί έφυγε τόσο βιαστικά.
- ζ. Είναι αμφίβολο αν θα δεχτεί να συμμαχήσει μαζί μας.
- η. Είχα πάντα την απορία πού βρήκε ξαφνικά τόσα χρήματα.

5.Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις και να προσδιορίσετε αν είναι ολικής ή μερικής άγνοιας.

- α. Αμφιβάλλω αν κατάλαβε κανείς τις πραγματικές προθέσεις του,
- β. Καταλαβαίνω πολύ καλά πώς νιώθεις.
- γ. Απόρησα γιατί δε με ακολούθησε.
- δ. Δεν ξέρω αν θα βγούμε ζωντανοί απ' αυτή την περιπέτεια.
- ε. Δε θυμούνται τι ώρα είναι η συνάντηση.
- στ. Αυτό θαυμάζω σε σένα, πώς παραμένεις τόσο ήρεμος.
- ζ. Κοίταξε μήπως κάνεις κάποιο λάθος.
- η. Είναι άγνωστο πώς κατάφερε να ξεφύγει από την αστυνομία.

6.Να αντικαταστήσετε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις μ' ένα κατάλληλο ονοματικό σύνολο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

- α. Δεν ξέρω τι ακριβώς συζήτησαν.

.....

- β. Δεν έμαθα γιατί αναχώρησε εσπευσμένα για το εξωτερικό.

.....

- γ. Είναι περίεργο πώς απέδρασε ο ληστής από τη φυλακή.

 δ. Δεν είναι γνωστό ποιος θα παραλάβει το δέμα.

 ε. Πρόσεχε πώς συμπεριφέρεσαι.

7. Να αντικαταστήσετε τα ονοματικά σύνολα που έχουν υπογραμμιστεί με πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

- α. Εξήγησε μου την αιτία της αποχώρησης σου από τη συνέλευση.

 β. Δεν καταλαβαίνω τον τρόπο λειτουργίας αυτής της συσκευής.

 γ. Αγνοώ το νικητή αυτής της διαμάχης.

 δ. Δε σκέφτηκες τις συνέπειες της πράξης σου;

 ε. Κανείς δεν ξέρει το μέγεθος της καταστροφής.

8. Να μετατρέψετε τις παρακάτω ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες αφού τις εξαρτήσετε από τα ρήματα που σας δίνονται.

- π.χ. Πήρες το γράμμα που σου έστειλα;
 Τον ρώτησε αν πήρε το γράμμα που του έστειλε.
- α. Πότε θα φύγουμε για το χωριό;
 Αναρωτιόταν
- β. Πόσο θα μας κοστίσει το καινούριο αυτοκίνητο;
 Σκέφτονταν.....
- γ. Έχεις τη δυνατότητα να μας βοηθήσεις;
 Αμφιβάλλω.....
- δ. Γιατί φύγατε τόσο βιαστικά;
 Δεν μπορώ να καταλάβω.....
- ε. Θα διαβάσεις ή θα δεις τηλεόραση;
 Με ρώτησε.....

9. Να βρείτε τις πλάγιες ερωτήσεις και να τις μετατρέψετε σε ευθείες.

- π.χ. Με ρώτησε αν θα πάω ταξίδι. – Θα πας ταξίδι;
- 1) Όλοι σκέφτονταν πώς να με βοηθήσουν.
 - 2) Δεν ξέρω αν θα μείνουμε σε κάμπινγκ ή σε ξενοδοχείο.
 - 3) Δεν ήξερε τι να κάνει μ' αυτό το ζήτημα.
 - 4) Ρώτησέ τον αν θα φάει μαζί μας ή θα περιμένει τον πατέρα.
 - 5) Σκέφτονται τι θα κάνουν την επόμενη μέρα.

10.Στις παρακάτω περιόδους να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

- 1) Ο καθηγητής μου είπε να γράφω πιο καθαρά.
- 2) Με διαβεβαίωσε πως θα κάνει ό,τι περνάει από το χέρι του για να διευθετηθεί το θέμα αυτό.
- 3) Άκουσα στο ραδιόφωνο πως στην Κίνα έγινε φοβερός σεισμός.
- 4) Με ρώτησε τι θέλω.
- 5) Τους είχε προτείνει να έρθουν στο εξοχικό του στο Πήλιο.
- 6) Τον απειλούσε ότι θα έπαιρνε το μερίδιό του από την επιχείρηση.
- 7) Τη ρώτησε πόσο είχε αγοράσει το φόρεμα.

11. Στο παρακάτω κείμενο, που είναι σε ευθύ λόγο, ο Ξέρξης μιλάει σε σύναξη Περσών αξιωματούχων πριν από την εκστρατεία του στην Ελλάδα. Να μεταφέρετε το κείμενο στον πλάγιο λόγο ξεκινώντας με φράση:

Ο Ξέρξης μιλώντας στους Πέρσες αξιωματούχους υποστηρίζει...

Αν λοιπόν υποτάξουμε τους Αθηναίους και τους γείτονες τους, που κ κονν τη χώρα τον Πέλοπα από τη Φρυγία [Πελοπόννησο], θα κάνα την Περσία τόσο μεγάλη, ώστε να έχει σύνορα με τον ουρανό. Γιατί ο ήλιος δε θα δει καμιά χώρα να συνορεύει με τη δική μας, αλλά όλες εγώ με τη δική σας βοήθεια, θα τις κάνω ένα κράτος, αφού διασχίσω μ στρατό όλη την Ευρώπη. Γιατί μαθαίνω ότι, αν υποτάξουμε αυτούς που ανάφερα πιο πάνω, δεν απομένει στον κόσμο ούτε πόλη ούτε έθνος μπορεί να μας αντιμετωπίσει στη μάχη. Έτσι θα υποδουλώσουμε κι εκ νους που μας έφταιξαν αλλά κι εκείνους που δε μας έκαναν κανένα κακό.

12. Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται ατιό την κωμωδία του Αριστοφάνη Όρνιθες. Σύμφωνα με την υπόθεση του έργου, δύο Αθηναίοι, ο Ευελπίδης και ο Πισθέταιρος, πηγαίνουν στη χώρα των πουλιών και ιδρύουν μαζί μ' αυτά μια φανταστική πολιτεία, τη Νεφελοκοκκυγία. Στο απόσπασμα ένας Γεωμέτρης επισκέπτεται την πολιτεία αυτή και συνομιλεί με τον Πισθέταιρο. Αφού διαβάσετε το διάλογο, να αφηγηθείτε το περιεχόμενο του μεταφέροντας τον σε πλάγιο λόγο.

Γεωμέτρης: Χαίρετε. Έρχομαι από τη γη.

Πισθέταιρος: Καλωσόρισες, τι γυρεύεις;

Γεωμέτρης: Ήρθα με αποστολή. Να γεωμετρήσω τον αέρα. Να χωρίσω την πόλη σας σε οικόπεδα και δρόμους...

Πισθέταιρος: Μπα μπα! Κι αυτό που κρατάς τι είναι;

Γεωμέτρης: Χάρακες του αέρα. Γιατί ο αέρας μοιάζει στο σχήμα μ' ένα φούρνο. Εγώ λοιπόν θα βάλω από πάνω τον καμπύλο χάρακα μου και μέσα ένα διαβήτη. Θα μετρήσω κατόπιν μ' έναν ίσιο χάρακα καθέτως κι έτσι θα επιτύχω να γίνει τετράγωνος κύκλος. Στη μέση θα 'ναι η αγορά κι οι δρόμοι για τ' αυτοκίνητα, πάνω από τους δρόμους γιατ' αυτοκίνητα θα 'ναι οι δρόμοι για τα μηχανάκια, κάτω από τους δρόμους για τ' αυτοκίνητα και τα μηχανάκια θα 'ναι οι δρόμοι για τους πεζούς, τα

εργοστάσια θα 'ναι γύρω απ' την καμπύλη, τα υπουργεία απάνω στην καμπύλη κι έξω από την καμπύλη, εκτός κυκλώματος, που λένε...

Πισθέταιρος: Εσύ... Έξω απ' τον κύκλο αμέσως! Φίλε, μάζεψ' τα και δρόμο, πριν σε κρεμάσω ανάποδα απ' το χάρακα σου και δεις αληθινά τότε τον τετραγωνισμό του κύκλου! [...]

Γεωμέτρης: . Μα τι πάθατε, κύριε;

Πώς μιλάτε έτσι σ' έναν εκπρόσωπο τον Κράτους;

Πισθέταιρος: Στην πόλη αυτή δε θέλουμε, κύριε μου, μήτε αυτοκίνητα, κύριε μου, μήτε μηχανάκια, μήτε εργοστάσια, κύριε μου, μήτε υπουργεία, κύριε μου, μήτε γεωμέτρες, κύριε μου, κατάλαβες; Εδώ έχουμε έναν πολύ ωραίο νόμο, ξέρεις; Να σπάμε στο ξύλο τους αλήτες!

Γεωμέτρης: Να τα μαζεύω τότε.

Πισθέταιρος: Δεν ξέρω αν θα προφτάσεις! Οι ξυλιές φτάσανε κιόλας! (τον δέρνει)

Γεωμέτρης: Οχ! Οχ!

Πισθέταιρος: Εγώ σε προειδοποίησα. Μπρος! δρόμο. Αμε να χαρακώσεις άλλο μέρος! [...]

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που δηλώνει το σωστό είδος δευτερεύουσας ονοματικής πρότασης.

1) Δε θα έπρεπε να μου συμπεριφέρεσαι έτσι.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

2) Τον ανησυχούσε πολύ μήπως συναντήσουν δυσκολίες.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

3) Θυμήσου μόνο αυτό, πως όλα εδώ πληρώνονται.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

4) Είναι αμφίβολο αν θυμάται πλέον τίποτα.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

5) Είχε την αγωνία μην αποκαλυφθούν κάποτε όλα.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

6) Εξήγησε μου πώς θα το διορθώσουμε τώρα.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

7) Να ξέρεις πάντως πως όλα θα εξαρτηθούν από τον καιρό.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

8) Απαγορεύεται να συζητάτε μεταξύ σας.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

9) Δε φαίνεται να σας φοβάται και πολύ.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

10) Είχε ικανότητα στο να χειρίζεται σωστά τα πράγματα.

α. ειδική β. βουλευτική γ. ενδοιαστική δ. πλάγια ερωτηματική

2. Να σημειώσετε την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση, όπου θεωρείτε ότι ο όρος μέσα στην παρένθεση χαρακτηρίζει σωστά ή λανθασμένα τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις.

- α) Η αλήθεια είναι πως δεν κατάλαβα τα λόγια του. (ειδική)
- β) Έτρεμε μήπως ο καιρός χαλάσει. (πλάγια ερωτηματική)
- γ) Δεν ήταν ανάγκη να κάνεις έτσι μπροστά τους. (βουλητική)
- δ) Ήταν άδικο που δε μας ενημέρωσαν. (πλάγια ερωτηματική)
- ε) Είναι περίεργο πώς δεν τον εντόπισαν έγκαιρα. (ειδική)
- στ) Σκεφτόταν μήπως έχασε άδικα την ψυχραιμία του. (πλάγια ερωτηματική)
- ζ) Δε θυμάμαι να μου το ζήτησες ποτέ. (βουλητική)
- η) Δεν έχω ιδέα πού βρίσκεται αυτό το μαγαζί. (ειδική)

3. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 11) Υποσχέθηκε σε όλους ότι θα προσπαθήσει για το καλύτερο.
- 12) Εγώ νομίζω, πάντως, ότι δεν τα ξέρεις καλά τα πράγματα.
- 13) Τελικά, ακούστηκε ότι θα έχουμε φασαρίες αύριο.
- 14) Ο υπάλληλος διαπίστωσε τελικά πως έκανε λάθος.
- 15) Ισχυρίζεται ότι σε έσωσε.
- 16) Αναγγέλθηκε από τα μεγάφωνα ότι το αεροπλάνο θα καθυστερήσει.
- 17) Ένα μονάχα με απασχολεί, ότι δε θα προλάβω να έρθω.
- 18) Ήξερε κατά βάθος πως θα νοσταλγούσε πολύ την πατρίδα του.
- 19) Είναι ψέμα πως άργησα στο ραντεβού.
- 20) Κατέληξε σε αυτή την απόφαση, ότι έπρεπε να προσπαθήσει ξανά.

4. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

Οι λιμενικοί και οι τελωνειακοί υπάλληλοι εκείνο το απόγευμα στο λιμάνι της Ρόδου ξαφνιάστηκαν όταν κατέφτασε ένας νεαρός και παρακαλούσε να καθυστερήσει η αναχώρηση του σοβιετικού κρουαζιερόπλοιου «Σοστάκοβιτς», που εκείνη την ώρα ετοιμαζόταν να σαλπάρει. Χειρονομούσε και έλεγε ότι συμβαίνει κάτι σοβαρό.

Αμέσως όμως ο νεαρός εξήγησε στους κατάπληκτους λιμενικούς ότι ψάχνει να βρει μια γυναίκα που προηγουμένως πέρασε από το κατάστημα όπου εργαζόταν κι εκεί ξέχασε το πορτοφόλι της με ένα μικρό θησαυρό: κοσμήματα, χρυσά δακτυλίδια και 22.000 μάρκα Δυτικής Γερμανίας. Ειδοποιήθηκε αμέσως το πλοίο να περιμένει δυο τρία λεπτά και ανέβηκε ο νεαρός πάνω στο πλοίο, ενώ τα μεγάφωνα καλούσαν τη γυναίκα, που ξέχασε το πορτοφόλι της να προσέλθει στη «ρεσεψιόν» του πλοίου για ένα σοβαρό ζήτημα που την αφορούσε. Σε λίγο η γυναίκα ήρθε. Είναι εκπληκτικό πως ως εκείνη τη στιγμή δεν είχε αντιληφθεί ότι είχε ξεχάσει το πορτοφόλι της. Οι σκηνές που εκτυλίχτηκαν στο πλοίο ήταν συγκινητικές. Η γυναίκα, μια Δυτικογερμανίδα που έκανε κρουαζιέρα με το

πλοίο, αγκάλιασε και φίλησε το νεαρό, τονίζοντας ότι η πράξη αυτή την κατέπληξε και τη συγκίνησε.

Όταν του ζήτησαν να δηλώσει το όνομα του, ο νεαρός αρνήθηκε επίμονα και είπε ότι έκανε μόνο αυτό που έπρεπε.

Σε λίγα λεπτά, ενώ ο νεαρός Ροδίτης απομακρυνόταν βιαστικός, το κρουαζιερόπλοιο ξεκινούσε από το λιμάνι.

Από εφημερίδα

5. Στις παρακάτω περιόδου: να βρείτε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Δεν πρόκειται να με επηρεάσουν τα λόγια σου.
- 2) Τον ενδιέφερε να είναι πάντα πρώτος.
- 3) Όσο γι' αυτόν ... ντρέπομαι να τον κοιτάξω στα μάτια.
- 4) Ο άγνωστος επιθυμούσε να καταστρέψει τα πάντα.
- 5) Συλλογίστηκε το λάθος του, να παντρευτεί μεγάλος.
- 6) Δε θέλει να φύγει ακόμη.
- 7) Πράγματι, αξίζει να επισκεφθείς την Κρήτη κάποτε.
- 8) Ο Νίκος συνηθίζει να ειρωνεύεται τους γύρω του.
- 9) Ο Γιώργος προσπάθησε να κρύψει τα τραύματά του από τον πατέρα του.
- 10) Αποκλείεται να μην ήξερες ότι θα φύγει αύριο.

6. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε τις δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

Ο κ. ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ, μπαίνοντας στο γραφείο του, δέκα η ώρα το πρωί, βρήκε μέσα το λαμπρόν ήλιο να του ζεσταίνει τις αναφορές, τις υπογραφές και τις αναβολές. Πρέπει να είναι κανείς παντοδύναμος προϊστάμενος σε δυο τμήματα του υπουργείου των Εσωτερικών (είχαν τότε δικαιοδοσία σημερινών υπουργείων), να ακυρώνει, να επικυρώνει, να. ματαιώνει, να εξουσιάζει, για να νιώσει το χάδι της ηδονικής αυτής ζέστης. Το άπειρο συμπαθεί τους δυνατούς! Μόλις ο κ. τμηματάρχης ελούστηκε στην πρωινή χλιαρότητα κι άπλωσε στο πρώτο έγγραφο,πίστεψε πως η πρόνοια τον κόσμου τούτου ένα μόνο σκοπό έχει: να τον διατηρήσει τμηματάρχη στην περιστροφική του καρέκλα.

Z. Παπαντωνίου «Ο κ. Τμηματάρχης έρχεται», Διηγήματα

7. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Ανησυχώ μήπως δεν καταλάβει τις προθέσεις μου.
- 2) Ο Γιάννης τρέμει μην πάθει κάτι η μάνα του.
- 3) Με φοβίζει πολύ μήπως τα παρατήσει την τελευταία στιγμή.
- 4) Φοβάται μήπως τον βλέπουν.

- 5) Κοίταξε μην κάνεις λάθος.
- 6) Αυτό κυρίως φοβάται, μήπως αποτύχει στις εξετάσεις.
- 7) Πρόσεξε, γιε μου, να μη σε κοροϊδέψουν.
- 8) Τρέμω μην αποκαλυφθεί το σκάνδαλο.
- 9) Τον ανησυχούσε ένα πράγμα, μήπως αλλάξει την κατάθεση της.
- 10) Κοίταζε με αγωνία μήπως προλάβει το κακό.

8. Στα παρακάτω κείμενα να βρείτε τις δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Του πέρασε τότες από το νου του σαν αστραπή ο φόβος μήπως έπαθε τίποτις ο Ψαρός, μήπως - κι ο φόβος μονάχα τον έκαμε να καθίσει, ν' ακουμπήσει κάπου, να συνεφέρει, να πάρει δύναμη για να μπορέσει να κοιτάξει τα μάτια του, να προσέξει την αναπνοή του, να καταλάβει αν ζει ο Ψαρός του.
- 2) Οι πιο δυνατοί πολιτευόμενοι έχουν την ανάγκη του και τον κολακεύουν. Ο υπουργός ο ίδιος είναι μελιστάλαχτος μπροστά του, απ' το φόβο μήπως τον καταφέρει καμιά σιγανή γραφειοκρατική μαχαιριά, τέτοιος που είναι, ήσυχος σα βαθύ ποτάμι, αμίλητος σαν πηγάδι, κάτοχος της υπηρεσίας, μοναδικός για λύσεις και για περιπλοκές, βαθύς γνώστης της συλλογής Ζηνοπούλου και Δηλιγιάννη. Μα η φήμη του δεν ήταν τυχαίο πράγμα!

9. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις και να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση.

- 1) Σκέφτομαι πόσο θα μου κοστίσει η αγορά.
- 2) Εξήγησέ μου τελικά τι εννοείς.
- 3) Δεν υπάρχει πληροφορία πότε θα αποπλεύσει το πλοίο.
- 4) Δεν απάντησαν στην ερώτησή μου, ποιος φταίει τελικά.
- 5) Δεν ξέρω τι να κάνω μ' αυτό το παιδί.
- 6) Γράψε μου εδώ τι θέλεις να σου αγοράσω.
- 7) Καταλαβαίνω πολύ καλά πώς νιώθεις.
- 8) Αυτή η σκέψη τον απασχολούσε συνέχεια, πώς να εξασφαλίσει τα χρήματα.
- 9) Δεν υπάρχει αμφιβολία πόσο τον αγαπάει.
- 10) Είχε αυτή την απορία, αν θα έπρεπε να φύγει αμέσως ή να περιμένει λίγο ακόμη.

10. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις και να προσδιορίσετε αν είναι ολικής ή μερικής άγνοιας.

- 1) Αμφιβάλλω αν πήρε κανείς είδηση το γεγονός.
- 2) Κοίταζε δεξιά κι αριστερά μήπως τη δει.
- 3) Απόρησα γιατί δε με ακολούθησε.
- 4) Αυτό θαυμάζω, πώς παραμένεις τόσο ήρεμος.

- 5) Κοίτα πόσοι περιμένουν στην ουρά.
- 6) Ποιος ξέρει αν θα βγούμε ζωντανοί.
- 7) Ο προϊστάμενος τον ρώτησε μήπως είχε τις καταστάσεις.
- 8) Δε θυμούνται τι ώρα είναι η συνάντηση.
- 9) Θα έχω συνέχεια την απορία αν μας πήραν είδηση.
- 10) Πρόσεξε πόσα χρήματα έχει στο πορτοφόλι της.

11. Στις παρακάτω περιόδους να υπογραμμίσετε τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις και να προσδιορίσετε το συντακτικό τους ρόλο.

α. Υπολογίζω ότι σε μια ώρα περίπου θα έχουμε φτάσει στο αεροδρόμιο.

β. Διαδίδεται ότι θα παραιτηθεί από τη θέση του προέδρου.

γ. Θυμάμαι που ο παππούς μας έλεγε συχνά διάφορες ιστορίες.

δ. Ένα μόνο με στενοχωρούσε, ότι δεν παραδέχτηκε ποτέ το λάθος του.

ε. Είμαι βέβαιος πως η παράσταση θα έχει μεγάλη επιτυχία.

στ. Μόλις μάθαμε μια ευχάριστη είδηση, ότι η Ελένη πήρε προαγωγή στη δουλειά της.

ζ. Είναι φανερό ότι σε ζηλεύει.

12. Να αντικαταστήσετε τις ειδικές προτάσεις με ένα ονοματικό σύνολο κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

α. Μόλις πληροφορήθηκα ότι η παράσταση αναβλήθηκε.

β. Θεωρώ ότι είναι απαράδεκτη η συμπεριφορά του.

γ. Από πολύ νωρίς φάνηκε πως η ομάδα μας θα επικρατήσει.

δ. Ένα είναι βέβαιο, ότι αναμείχθηκε στο πρόσφατο οικονομικό σκάνδαλο.

ε. Παραδέχθηκε ότι φοβάται τα αεροπλάνα.

στ. Ανακοινώθηκε επίσημα ότι θα αρχίσει το τριήμερο των πολιτιστικών εκδηλώσεων του δήμου μας.

13. Να μετατρέψετε σε ειδικές προτάσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις ή φράσεις κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές.

α. Ανακοίνωσαν την κατασκευή ενός νέου εμπορικού κέντρου στην περιοχή μας.

β. Αναγγέλθηκε από τα μεγάφωνα η καθυστέρηση του αεροπλάνου.

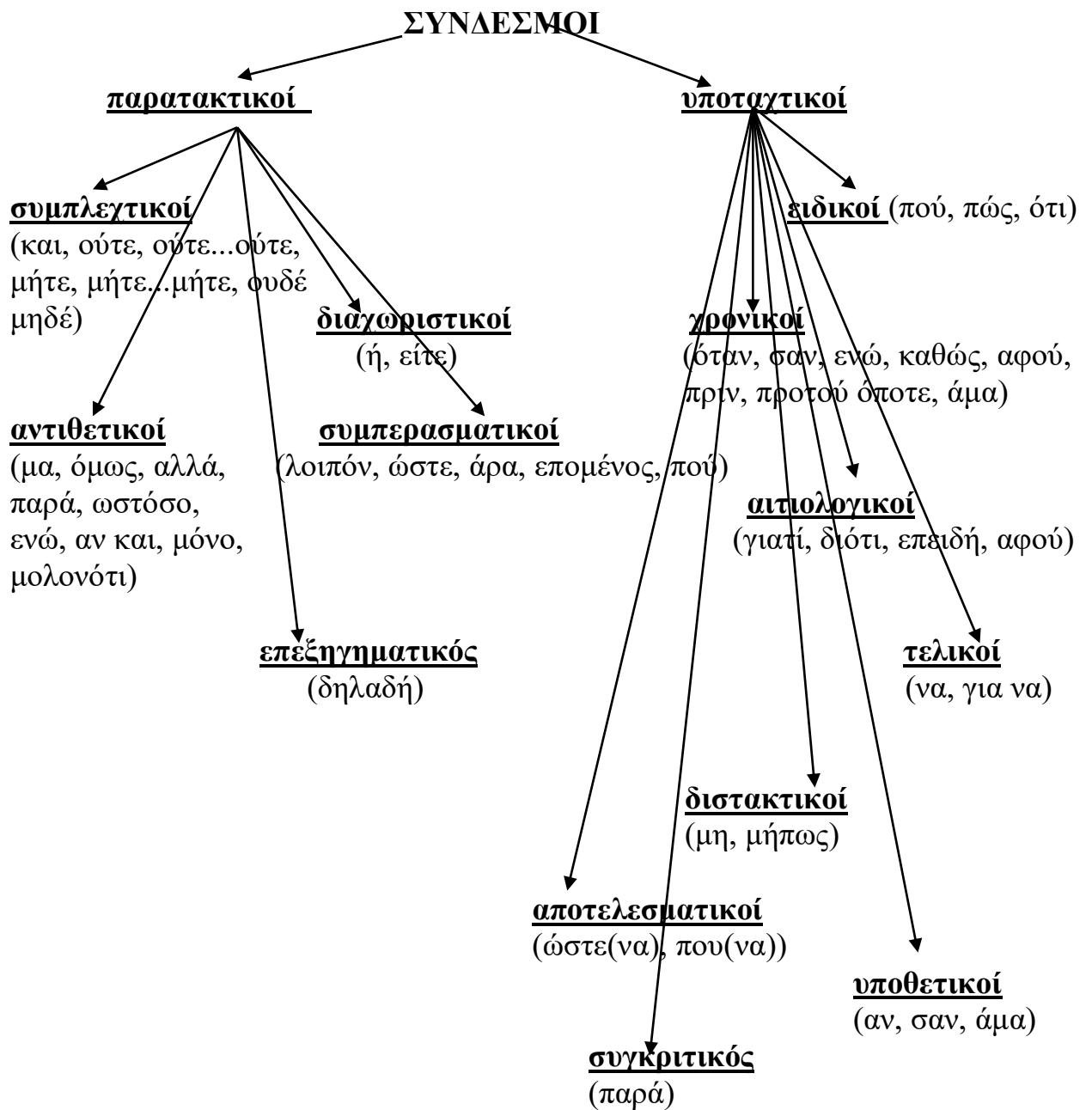
γ. Ένα μόνο με απασχολεί, ο φόβος του για την αποτυχία.

δ. Οι εργαζόμενοι ξεκίνησαν κινητοποιήσεις με την ελπίδα της άμεσης ικανοποίησης των αιτημάτων τους.

ε. Παραδέχτηκε την άγνοια του για το θέμα.

14. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από τις παρενθέσεις.

- α. Φαίνεται η φιλία τους είναι αληθινή. (ότι, ό,τι)
- β. Έλα σπίτι μου..... ώρα θες. (ότι, ό,τι)
- γ. Δεν ξέρω είναι το βιβλίο σου. (που, πού)
- δ. Αναγνωρίζω.....έκανα λάθος, (πως, πώς)
- ε. Είναι πολύ υπάκουος και κάνειτου λέω. (ότι, ό,τι)
- στ. Έχει αποκτήσει τη φήμησκληρός στις συναλλαγές του. (ότι, ό,τι)
- ζ. Θυμάσαι αγοράσαμε πέρσι ένα χάρτη της Κρήτης; Μήπως ξέρεις..... είναι, γιατί δεν μπορώ να τον βρω; (που, πού)
- η.....να σε ευχαριστήσω για τη βοήθεια σου; (πως, πώς)
- θ. Σου υπόσχομαι θα κάνω είναι δυνατόν για να ξαναβρείς την οικογένεια σου. (ότι, ό,τι)

ΠΑΡΑΤΑΧΤΙΚΉ ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1. Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις με τους αντιθετικούς συνδέσμους:

- 1) Ο Βασίλης είναι αργός. Ξέρει τη δουλειά του.
 - Ο Βασίλης είναι αργός, _____ ξέρει τη δουλειά του.
 - Ο Βασίλης ξέρει τη δουλειά του, _____ είναι αργός.
- 2) Οι πιγκουίνοι είναι υπέροχα πτηνά. Δεν πετάνε.
 - Οι πιγκουίνοι είναι υπέροχα πτηνά, _____ δεν πετάνε.
 - _____ οι πιγκουίνοι δεν πετάνε, είναι υπέροχα πτηνά.

2. Συμπληρώστε τον κατάλληλο διαχωριστικό σύνδεσμο, προσέχοντας αν έχουμε δίλλημα ή εναλλαγή:

- 1) _____ θα ρθείς εσύ _____ κανείς! Σε άλλον δεν το δίνω.
(_____)
- 2) Θα μείνουμε _____ θα φύγουμε, τελικά; (_____)
- 3) Αυτή η εργασία πρέπει να γίνεται κάθε μέρα _____ από σένα _____ από την αδελφή σου. (_____)

3. Συμπληρώστε τα κενά με τον κατάλληλο σύνδεσμο:

_____ οι έρευνες έχουν αποδείξει ότι το κάπνισμα βλάπτει σοβαρότατα την υγεία, δεν είναι λίγοι οι άνθρωποι που εξακολουθούν να καπνίζουν _____ δύο πακέτα την ημέρα, _____ 40 τσιγάρα περίπου. Λένε ότι το τσιγάρο επηρεάζει _____ τους καπνιστές, _____ όλους, όσους βρίσκονται γύρω τους, _____ και τα παιδιά τους. Δεν μπορώ να καταλάβω πως υπάρχουν γονείς που το κάνουν αυτό, _____ ξέρουν ότι θέτουν σοβαρά σε κίνδυνο την υγεία αγαπημένων τους ανθρώπων.

(όχι μόνο.....αλλά και, μολονότι, και, επομένως, αν και, δηλαδή)

4. Μεταφράστε στα ελληνικά τις παρακάτω προτάσεις και καθορίστε το είδος της σύνδεσης και του συνδέσμου:

- Неплохо, но и не хорошо.

-
- Ты не только уходи, но и не смей никогда приходить.

-
- Или садись, или уходи.

-
- Отлично! У вас тоже отпуск; значит, в Москву мы поедem вместе?
-

- *Ни мы, ни вы не сможем сами сделать этот перевод.*
-

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1. **Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της απάντησης που χαρακτηρίζει σωστά τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι προτάσεις στο λόγο σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις.**
 - 1) Να πάρεις τα λεφτά και να πας για ψώνια.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 2) Άνοιξε το τετράδιο να γράφεις την άσκηση.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 3) Ή δεν έχουμε γράψει σωστά την άσκηση ή έχουμε κάνει λάθος στη λύση.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 4) Όχι μόνο δεν ήρθες, αλλά και δεν τηλεφώνησες.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 5) Ντύθηκε, στολίστηκε, βγήκε βόλτα στην παραλία.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 6) Ούτε μας συμπαθεί ούτε μας συμπεριφέρεται φιλικά.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 7) Όταν περάσει ο καιρός, θυμήσου τα λόγια μου.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 8) Προσπάθησε πολύ για να περάσει στη σχολή αυτή.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 9) Όχι μόνο δεν ήξερες σχετικά, μα ούτε ρώτησες για το θέμα.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
 - 10) Αν θυμηθείς τη διεύθυνση, τηλεφώνησε μου αμέσως.
α. ασύνδετο σχήμα β. παρατακτική σύνδεση γ. υποτακτική σύνδεση
2. **Να σημειώσετε την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις, όπου θεωρείτε ότι ο όρος μέσα στην παρένθεση χαρακτηρίζει σωστά ή λανθασμένα τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι προτάσεις στο λόγο.**
 - α) Ήθελε με λίγη προσπάθεια να πετύχει στις εξετάσεις. (παρατακτική σύνδεση)
 - β) Μην κάνεις πως δεν καταλαβαίνεις. (υποτακτική σύνδεση)

- γ) Φοβόταν μήπως τον ξαναδούν εκεί. (υποτακτική σύνδεση)
- δ) Άμα σου δοθεί ευκαιρία, πέρνα από το μαγαζί. (παρατακτική σύνδεση)
- ε) Όχι μόνο να μην του μιλήσεις, αλλά ούτε και να τον κοιτάξεις. (παρατακτική σύνδεση)
- στ) Μας πήγε ξανά εκεί, όπου βρήκαμε τελικά το φίλο του. (ασύνδετο σχήμα)
- ζ) Δώσε του χαιρετίσματα και να μου τον φιλήσεις. (υποτακτική σύνδεση)
- η) Έρθεις δεν έρθεις, εμείς θα πάμε στη συναυλία. (παρατακτική σύνδεση)
- θ) Όποτε τον συναντούσε, τον ρωτούσε για σένα. (ασύνδετο σχήμα)
- ι) Τελείωσα τη δουλειά νωρίς. Έχω, λοιπόν, ελεύθερο χρόνο. (παρατακτική σύνδεση)

3. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις προτάσεις από τις οποίες αποτελούνται, τον τρόπο σύνδεσης μεταξύ τους (παράταξη, υπόταξη, ασύνδετο σχήμα) και τις συνδετικές λέξεις.

α. Η σύγχρονη Ελλάδα παρουσιάζει πολλές και διαφορετικές όψεις, οι οποίες συχνά είναι αντιφατικές μεταξύ τους.

β. Τα λαμπρά επιτεύγματα των προγόνων μας όχι μόνο προσδίδουν αίγλη ακόμα και σήμερα στη χώρα μας, αλλά επηρέασαν καθοριστικά τη διαμόρφωση τόσο του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού όσο και του παγκόσμιου.

γ. Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη της φιλοσοφικής και επιστημονικής σκέψης, απ' αυτόν γεννήθηκαν η δημοκρατία, η λογοτεχνία, το θέατρο και αυτός μας κληροδότησε έργα τέχνης και λόγου απaráμιλλης αξίας και ομορφιάς.

δ. Αν και οι Έλληνες αισθάνονται περήφανοι για τις μοναδικές φυσικές ομορφιές της πατρίδας τους, καταστρέφουν ασυλλόγιστα το φυσικό περιβάλλον είτε επειδή αδιαφορούν γι' αυτό είτε γιατί έχουν υποκύψει στα θέλγητρα της τουριστικής ανάπτυξης και της εμπορευματοποίησης.

ε. Όταν αυτό το απόλυτο μεσογειακό φως έπεσε πάνω στον γύρω μου κόσμο, μπόρεσα να δω πως ήταν υπέροχα όμορφο.

στ. Βράδιασε, άναψαν τα φώτα, το κρύο και η βροχή δυνάμωσαν, αραιώσε και η κίνηση στους δρόμους.

ζ. Όμως ποτέ δεν κατάφερε να φροντίσει τα λουλούδια του, γιατί ο φίλος του ο μυλωνάς ερχόταν συνέχεια και τον έστελνε σε μακρινά θελήματα ή τον έβαζε να δουλεύει στο μύλο.

4. Στις παρακάτω περιόδους να προσδιορίσετε τις κατηγορίες της παρατακτικής σύνδεσης:

- 1) Περπάτησε πολύ και κουράστηκε.
- 2) Όχι μόνο δεν ήρθε, αλλά και δεν μας ειδοποίησε.
- 3) Θέλεις επειδή δεν πεινούσε, θέλεις επειδή ντρεπόταν, δεν έφαγε τίποτα.
- 4) Δουλεύει πολύ, αλλά δε διαμαρτύρεται.

- 5) Νύχτωσε• ώρα να πηγαίνουμε λοιπόν.
- 6) Είτε θέλεις είτε δε θέλεις, εμείς θα δούμε την ταινία.
- 7) Όχι μόνο να μην κάνεις παρέα μαζί του, αλλά ούτε και να του μιλάς.

5. Στις παρακάτω περιόδους να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι προτάσεις στο λόγο. Όπου υπάρχει παρατακτική ή υποτακτική σύνδεση να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο αυτή επιτυγχάνεται.

- 1) Οργίστηκε, φώναξε, έκλαψε, στο τέλος ηρέμησε.
- 2) Κατάλαβε το λάθος της, ωστόσο δεν το παραδεχόταν.
- 3) Όχι μόνο τον συμπαθώ, αλλά και τον αγαπώ.
- 4) Την ομορφιά ή ο χρόνος τη φθείρει ή η αρρώστια τη μαραίνει.
- 5) Είπε πως θα έρθει αύριο.
- 6) Δεν κάνεις άλλες προτάσεις. Άρα συμφωνείς μαζί μου.
- 7) Θα φύγω όταν νυχτώσει.
- 8) Ήρθε αργά το βράδυ και έφυγε νωρίς το πρωί.
- 9) Μη μου μιλάς και είμαι εκνευρισμένη.
- 10) Δεν μπορούσε να σκέφτεται τέτοια πράγματα, γιατί θλιβόταν.

6. Να συνδέσετε παρατακτικά ή υποτακτικά τις προτάσεις που σας δίνονται σημειώνοντας δίπλα το είδος της σύνδεσης.

π.χ. Μου υποσχέθηκε...ότι...θα είναι συνεπής στο ραντεβού μας.

- α. Θέλεις.....δούμε ταινία στην τηλεόραση.....να ακούσουμε μουσική;
- β. Προσπάθησα πολύ τελικά δεν έγραφα καθόλου καλά στο διαγώνισμα.
- γ. Τα λέει αυτά με εκνευρίσει.
- δ. Δεν ξέρω..... πού βρίσκεται.....τι κάνει.
- ε. Ήταν τόσο αποφασισμένος..... δεν άλλαζε γνώμη με τίποτα.
- στ. Γεννήθηκε το 1 900 στη Σμύρνηεγκαταστάθηκε στην Αθήνα μετά τη Μικρασιατική καταστροφή.
- ζ. Συγκινούμαι πάνταακούω αυτή τη μουσική.

7. Τι είδους προτάσεις, κύριες ή δευτερεύουσες, συνδέουν οι υπογραμμισμένοι σύνδεσμοι σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους; Τι είδους είναι οι σύνδεσμοι αυτοί;

- α. Φοβόταν **ότι** κανείς δεν τον εμπιστευόταν **και** ότι όλοι τον αντιμετώπιζαν με καχυποψία.
- β. Τα πουλιά κελαηδούσαν τόσο γλυκά, **ώστε** τα παιδιά σταματούσαν το παιχνίδι **για να τ'** ακούσουν.
- γ. Με τα ταξίδια **όχι μόνο** γνωρίζουμε ξένους τόπους και πολιτισμούς **αλλά και** ξεφεύγουμε από τη μονότονη καθημερινότητα.
- δ. Στο κείμενο αυτό καθρεφτίζονται όψεις της λαϊκής ζωής που σιγά σιγά σβήνουν ή έχουν ήδη χαθεί **και** ταυτόχρονα προβάλλεται έμμεσα η αξία της λαϊκής παράδοσης.
- ε. Έζησε πολλά χρόνια στο εξωτερικό, **όμως** ποτέ δεν ξέχασε την πατρίδα του.

8. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις ακολουθώντας το είδος της σύνδεσης που σημειώνεται κάθε φορά.

- α. Αγαπά τους γονείς
του,.....(παρατακτική)
- β. Φοβήθηκε
.....(υποτακτική)
- γ. Είδε την ταινία
.....(παρατακτική)
- δ. Πήγαινε γρήγορα σπίτι
.....(παρατακτική)
- ε. Θα πάμε εκδρομή το Σαββατοκύριακο.....(υποτακτική)
- στ. Δεν τον ξέρω καλά
.....(παρατακτική)
- ζ. Δεν έγραψε καλά στο διαγώνισμα
.....(υποτακτική)

9. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε ποια είναι η συντακτική λειτουργία των όρων που συνδέονται με παρατακτικούς συνδέσμους.

π.χ. Ο καιρός είναι *ψυχρός* **κι** *ανάποδος*
Το *ψυχρός* **κι** *ανάποδος* είναι κατηγορούμενα.

- 1) Ο άνθρωπος ή ο πίθηκος είναι τελειότερο ον;
- 2) Θα φτάσουν αύριο με το πρώτο ή το δεύτερο αεροπλάνο.
- 3) Αγοράσαμε βιβλία και παιχνίδια.
- 4) Χθες και προχθές έβρεχε συνέχεια.
- 5) Το ταξίδι με το αεροπλάνο είναι γρήγορο αλλά και άνετο.
- 6) Τους μίλησα με τον πιο καλό και ευγενικό τρόπο που μπορούσα.
- 7) Τα βιβλία σου είναι στο γραφείο ή πάνω στο κρεβάτι.
- 8) Έφτασε τελευταίος και καταϊδρωμένος.
- 9) Με τα μάτια ορθάνοιχτα και κατατρομαγμένα μπήκε μέσα στο δωμάτιο.
- 10) Όλα τέλειωσαν ωραία και καλά.

11) Έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

1. Να βρείτε τις σχέσεις των προτάσεων που συνδέονται με το και π.χ. χρόνου, αιτίας κτλ. Παρατηρήστε τη θέση του και

1. Άσε με να μεγαλώσω κι έρχεσαι και με πιάνεις. (σχέση....., και=.....)
2. Τι είν' το κακό που γίνηκε κι είσαι βαλαντωμένη; (σχέση....., και=.....)
3. Κάποτε μ' έπιανε το παράπονο κι έκλαιγα σαν ζουρλός. (σχέση....., και=.....)
4. Θέλω να τον καταραστώ και τον πονεί η ψυχή μου. (σχέση....., και=.....)
5. Αντάμα τρων και πίνουνε και σιγοτραγουδούνε. (σχέση....., και=.....)
6. Ο λοχίας έσκυψε πάνω του, τον ξεδίπλωσε, του άνοιξε τα μάτια, κάτι άλλο έκανε ακόμα και ξανάπιασε το πολυβόλο του. (σχέση....., και=.....)
7. Μια μέρα ήρθε στο σπίτι μας ο καπετάνιος. Και τότε έγινε αυτό που όλοι φοβούνται. (σχέση....., και=.....)
8. Κοντά σου είμαι και μην τρομάζεις. (σχέση....., και=.....)
9. Μικρός ακόμα έκανε όλες τις δουλειές, και όργωνε κι έσπερνε και θέριζε και αλώνιζε. (σχέση....., και=.....)
10. Ο Κίσαβος τη βροχή κι ο Όλυμπος το χιόνι . (σχέση....., και=.....)

2. Με ποιο σύνδεσμο ή αντωνυμία ισοδυναμεί ο σύνδεσμος και στις παρακάτω περιόδους.

1. Ακούω τα πεύκα και βροντούν, τα έλατα και τρίζουν. (και =.....)
2. Πώς συνέβηκε κι άφησες το σχολειό κι έγινες ψαράς; (και =.....)
3. Ήβρα κι ένα μονόξυλο και πέρασα τη λίμνη. (και =.....)
4. Σώσε με, Παναγιά μου, και χάνομαι. (και =.....)
5. Να 'τηνε κι εξανάφανεν από την άσπρη στράτα. (και =.....)
6. Βλέπει και βγαίνει από την τρύπα ένα φίδι. (και =.....)
7. Αυτό τ' αστέρι το λαμπρό, που πάει κοντά στην Πούλια, αυτό μου φέγγει κι έρχομαι. (και=.....)
8. Μη χάνεις τον καιρό σου και έρθουνε. (και =.....)

3. Στις παρακάτω περιόδους να προσδιορίσετε τη λογική σχέση των προτάσεων που συνδέονται με το σύνδεσμο και.

- 1) Όλοι ήταν χαρούμενοι στη γιορτή και η Μαρία καθόταν λυπημένη.
- 2) Έχει τρία παιδιά και αναγκάζεται να δουλεύει σκληρά για να τα μεγαλώσει.
- 3) Έτρωγε και μιλούσε.
- 4) Κάνε ό,τι σου λέω και εγώ θα σε στηρίξω.
- 5) Έκανε ένα μπάνιο και έπεσε για ύπνο.
- 6) Αντιμέτωπισε ψύχραιμα την κατάσταση και έφυγε χωρίς να πει τίποτα.
- 7) Νομίζει ότι είναι έξυπνος και κάνει συνεχώς λάθη.

4. Να σημειώσετε τον αποφατικό τρόπο σύνδεσης των παρακάτω προτάσεων.

π.χ. Ένα πουλάκι δε χαίρεται και δεν παίζει με τ' άλλα. (τρόπος σύνδεσης: δε – και δεν/ άρνηση – άρνηση)

1. Η αγάπη πάει μπρος και πίσω δε γυρίζει.
2. Μίλα μας και μη μας αγαπάς
3. Να μη σε νοιάζει για μένα, μήτε να κοιτάζεις τι κάνω.
4. Δεν ξέρει ούτε θέλει να ξέρει.
5. Ούτε συνάντησα ούτε θα συναντήσω τέτοιο άνθρωπο, *θαρρώ*.
6. Εσύ να μην πεις τίποτα και δε θα χάσεις.
7. Μήτε το σταυρό της κάνει μήτε προσκυνά.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΝΤΙΘΕΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

1. Να επισημάνετε το είδος της αντιθετικής σύνδεσης των περιόδων που ακολουθούν.

π.χ. όχι μόνο ήρθε, μα και δεν ξανάφυγε. (Είδος σύνδεσης – επιδοτική, α' πρόταση – καταφατική, β' πρόταση – αρνητική)

1. Τον μεθάει το ρόδο, μα και το λιβάνι.
2. Λέγονται αυτά, μα δε γίνονται.
3. Όχι μονάχα οι συγγενείς, μα κι εμείς οι άλλοι υποφέραμε για την κατάσταση.
4. Ήταν ψηλός, αλλά αδύνατος.
5. Όχι μόνο δεν άκουσε τις συμβουλές μου, μα έκανε και τ' αντίθετο.
6. Τ' άρματα δεν τα δίνουμε, παρά θα γίνει πόλεμος.
7. Ήλιε, δεν κρουσ τ' αποταχύ, μόν' κρουσ το μεσημέρι.
8. Όχι μόνο δεν τον γνώριζε, μα ούτε τ' όνομα του είχε ακουστά.
9. Κατόρθωσε όχι μόνο να μη χάσει τίποτε μέσα σε κείνο το χαλασμό, αλλά και να βγει κερδισμένος.
10. Τον ακολούθησε όχι μόνο σ' εκείνη την αποστολή, αλλά και σ' όλη την κατοπινή ζωή.
11. Ο σύντροφός του ήταν λαμπρός αξιωματικός, είχε όμως και κοινωνικές

υποχρεώσεις.

12. Τον συμβούλεψε όχι μόνο να μην καλέσει την Κατερίνα, αλλά και να μην την ξανασυναντήσει πια στη ζωή του.

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις

π.χ. Στάθηκε πατέρας, μα...

Στάθηκε πατέρας, μα όχι χριστιανός.

1. Ήταν ένα σπίτι παλιό, αλλά...
2. Όχι μόνο δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση, αλλά και...
3. Ορκιζόταν όχι μόνο να μην τους προδώσει, αλλά...
4. Ήρθα να σας δω, μα...
5. Οι στίχοι έχουν κάποια κλασική απλότητα, όμως...
6. Δεν κάναμε τίποτα, παρά...
7. Όχι μόνο διάβασε, αλλά...

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

1. Πώς συνδέονται οι παρακάτω προτάσεις.

π.χ. Δε νοιάζεται είτε επειδή έχει πάρα πολλά είτε γιατί δεν έχει καθόλου (σύνδεση: είτε – είτε)

- 1) Του φτωχού το εύρημα ή καρφί ή πέταλο.
- 2) Για ζούμε, για πεθαίνουμε για σ' άλλον κόσμο πάμε.
- 3) Δεν πρόκειται να κερδίσεις τίποτα είτε 'ρθεις είτε δε 'ρθεις.
- 4) Θέλετε δέντρ' ανθίσετε,
θέλετε μαραθείτε,
στον ίσκιο σας δεν κάθομαι,
μηδέ και στο δροσιό σας.
- 5) Κάθε άνθρωπος, μικρός, μεγάλος, φτωχός, πλούσιος, έχει και τον οδηγό του.
- 6) Ή είναι κουφός ή κάνει πως δεν ακούει.
- 7) Κάθε πρωί πήγαινε στο μουσείο ή στη Βιβλιοθήκη.
- 8) Καν ο βοριάς τα βάρωσε καν η νοτιά τα πήρε.

2. Να γράψετε έξι (6) παραδείγματα προτάσεων που να συνδέονται με διαχωριστικούς συνδέσμους

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΣ

1. Τα κενά των παραδειγμάτων να συμπληρωθούν με τον κατάλληλο συμπερασματικό σύνδεσμο ή κάποιο υποτακτικό σε θέση παρατακτικού: Έπειτα, τότες, τώρα, λοιπόν, ώστε, έπειτα, ώστε, αν και, γιατί, άρα.

1. Η θάλασσα δεν έχει πίστη, δεν έχει έλεός· θα την αφήσεις
.....τη θάλασσα;

2. Ευρέθηκα σε σκοτεινό τόπο και βροντερό, που εσκιρτούσε σαν κλωνί στάρι στο μύλο που αλέθει ογλήγορα, ωσάν το χόχλο στο νερό που αναβράζει.....εκατάλαβα πως εκείνο ήτανε το Μεσολόγγι.
3. Το κακό ήρθε τόσο ξαφνικό, τόσο ραγδαίο και τόσο πολυθόρυβο, που όλοι τους τα έχασαν.....τι να σκεπάσουν και τι ν' αφήσουν!
4. Μήπως σας πειράζουν εσάς τα κάρβουνα;τόρα θα είναι χόβολη.
5. Τον έτρεμε του Λια η γυναίκα το γέρο πεθερό από μικρή νυφούλαήταν αυστηρός και δεν έπαιρνε από λόγια. Καιεκείνη δεν έβγαλε φωνή, αν και φοβήθηκε το γεροντάκι μην πέσει και τσακιστεί από τη σκάλα.
6. Και.....μού λες γιατί ήρθα. Να.....γιατί ήρθα.
7. Αύριο τα μαγαζιά θα κλείσουν.....καλά έκανες και ψώνισες σήμερα.
8. Σε λίγο ακούσαμε τον ήχο τρεχάμενου νερού.....κάπου.....κοντά πρέπει να 'ταν πηγή.
9. Τα παραμύθια περνούν εδώ πέρα ολοζώντανα από γενιά σε γενιά.....το σωστότερο αυτό είναι: η Λαπωνία βρίσκεται στο Λιγκσέιντετ.

2. Στο καθένα από το παρακάτω κενά να προσθέσεις έναν από τους συνδέσμους και ούτε -ούτε. ή, είτε είτε. αλλά, όμως, μολονότι, λοιπόν, επομένως:

- α. Πέφτουν αστραπόβροντα και φυσάει δυνατάσε λίγο θα ξεσπάσει καταιγίδα.
- β. Η Ντίνα..... διάβασε πολύ, δεν πέτυχε στις εξετάσεις.
- γ. Το βιβλίο αυτό είναι μεγάλο,διαβάζεται με ενδιαφέρον.
- δ. Θα ταξιδέψετε με τρένο.....θα προτιμήσετε το αεροπλάνο;
- ε. Ήπιες πολύ... δεν πρέπει να οδηγήσεις.
- στ. Φόρεσα το μαγιό μου.....πήγα για μπάνιο.
- ζ. Δε θέλω.....να σε δω.....να σε ξέρω.
- η. Κατάλαβα ότι η Θάλεια μου έλεγε ψέματαδεν της είπα τίποτα.
6. Έχω πάει διακοπές.....στην Κρήτη στη Ρόδο.
- ι. «Ο Θεός αγαπάει τον κλέφτη,αγαπάει και το νοικοκύρη».
- ια. Θα έρθεις μαζί μου.....να φύγω μόνος μου;
- ιβ. Δε θέλω.....εσένα.....τα λεφτά σου.
- ιγ. Δε μου κάνει.....κρύο ζέστη.
- ιδ. Μιλάς σοβαρά.....αστειεύεσαι;
- ιεψωνίσετε με δόσεις.....τοίς μετρητοίς, η τιμή είναι ίδια.
- ιστ. Δεν ειδοθήκαμε.....χτες.....σήμερα.
- ιζ. Θα έρθεις μαζί μαςδε μας καταδέχεσαι;
- ιη. Θα μείνεις μόνος το Σαββατοκύριακο.....μπορείς να διαβάσεις με την ησυχία σου.
- ιθ. Αυτά είχα να σας πω.....βγάλτε τα συμπεράσματα σας.

3. Στο αριστερό μέρος κάθε φράσης της αριστερής στήλης να σημειώσεις το γράμμα (α, β, γ .) της φράσης που ολοκληρώνει το νόημα της:

1. Φάγαμε μαζί ψωμί σουβλάκια.
2. Σε όλη τη ζωή μου ούτε ήπια δυνατός.
3. Είναι πολύ πλούσια,
4. Ο Νίκος είναι χορτοφάγος.
5. Δεν έχω συνηθίσει ούτε στα χαρτιά έβγαλα πολλή δουλειά.
6. Το βράδυ θα έχει διακοπή ρεύματος, φτηνά.
7. Ο Λάκης είναι μικρόσωμος αρμενίζουμε.
8. Το αμάξι μου μπορεί να μην ιδανικός γαμπρός είναι καινούριο,
9. Ο Βαγγέλης είναι και καλός χαρακτήρας λειτουργεί θαυμάσια.
10. Μολονότι ήμουν ξάγρυπνος,
11. Η στραβός είν' ο γιάλος τηλεόραση.
12. Χάνει η μάνα το παιδί μάνα.
13. Η παπάς παπάς

- α. Επομένως δε θα φάει
- β. αλλά πολύ
- γ. ή ζευγάς ζευγάς.
- δ. και αλάτι.
- ε. μπόρεσα και
- στ. ωστόσο ντύνεται
- ζ. η στραβά
- η. Επομένως είναι για την κόρη μας.
- θ. όμως η μηχανή του
- ι. ούτε κάπνισα.
- ια. Άρα δε θα δούμε
- ιβ και το παιδί τη
- ιγ. ούτε στα ξενύχτια.

4. Στις παρακάτω περιόδους να βάλετε κόμμα όπου χρειάζεται.

- 1) Ο Γιώργος δεν ήρθε στον κινηματογράφο επειδή ήταν κουρασμένος και έπεσε για ύπνο.
- 2) Η να ταξιδέψεις νωρίς ή να μην ταξιδέψεις καθόλου.
- 3) Προσπάθησα πολύ αλλά τελικά δεν έγραψα καθόλου καλά στο διαγώνισμα.
- 4) Ο Γιώργος ή θα έρθει το βράδυ αν έχει χρόνο ή δε θα έρθει καθόλου.
- 5) Η Μαρία είναι πολύ έξυπνη και συμπεριφέρεται ώριμα.
- 6) Χτες χιόνισε στα βουνά και στη θάλασσα είχε τρικυμία.
- 7) Το σπίτι σου είναι μεγάλο ενώ το δικό μου μικρό.

5. Στο παρακάτω κείμενο να προσδιορίσετε τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι υπογραμμισμένες προτάσεις στο λόγο.

Καλοκαίρι ήταν, είχαν αποτρυγήσει πια τ' αμπέλια. Βάλανε στα βαρέλια το μούστο και καζανιάσανε για ρακί. Αυτά τα αποσταγμένα τσίπουρα τ' αδειάσανε κατόπι σωρούς στους απόμερους σπιτότοπους. Σ' όλο το χωριό μύριζε ξινά και μεθυστικά ο αέρας. Λοιπόν τότες άρχιζε η εποχή του παιχνιδιού, που το λέγαμε «τα καζίκια».

Ήταν παλούκια από σκληρό ξύλο, τα 'καναν μυτερά από την πιο χοντρήν άκρη και τα κάρφωναν τα παιδιά στα πατημένα τσίπουρα ή στη σφιχτή λάσπη πετώντας τα τιναχτά. Ήθελε δύναμη στο χέρι, ήθελε και πιδεξοσύνη.

*Ο Βασίλης έπαιζε με κάτι συνομήλικους τον σ' ένα ψήλωμα. Τα σπίτια στο χωριό μας είναι χτισμένα σκαλωτά πάνω στο λόφο. **Θαρρείς το 'να πατά στη στέγη τ' αλλουνού για ν' ανεβεί στην κορφή του βουνού.** Ξάφνου, κάποιος από τους συντρόφους του πάτησε μια φωνή, δείχνοντας κατά τα κεραμίδια του σπιτιού μας: **τήρα! τήρα!***

*Γύρισαν όλοι, αποξυλώθηκαν σαστισμένοι να βλέπουν. Τα παλαιϊκά κεραμίδια σάλεψαν σαν τα λέπια, μετατοπίζονταν με κρότο το 'να πίσω από τ' άλλο, πάνω στη σκεπή. **Κατόπι ένα θεόρατο φίδι άρχισε να βγαίνει σιγά σιγά από κάτω.** Ανεσήκωσε τα κεραμίδια με το κεφάλι και ξεπρόβαλε λίγο λίγο στο ζέφωτο.*

Έβγαινε έβγαινε και τελειωμό δεν είχε. Στο τέλος κουλουριάστηκε, χουζούρευε και λιαζόταν.

Ο Βασίλης ήτανε τότες ένας παίδαρος δεκάξι χρονώ. Γαλανομάτης, κατσαρομάλλης. ότι έκανε να ιδρώνει το μουστάκι. Άρπα ένα καζίκι από πουρνάρι, με τη μύτη ντυμένη στο σίδερο, σαν ακόντιο (μπαλτάδες τα λέγαμε αυτά τα σιδεράτα καζίκια).

5. Στα παρακάτω κείμενα να επισημάνετε τη σύνδεση των προτάσεων σύμφωνα με το παράδειγμα.

π.χ. Γύρισε και είπε ότι ήρθε, όταν λείπαμε, αλλά έφυγε, επειδή δεν ήξερε πότε θα γυρίζαμε και πόσον καιρό θα είχαμε, για να τον ακούσουμε.

[Γύρισε (1 κύρ. πρότ.)] [και είπε (2 κύρ. πρότ.)] [ότι ήρθε (3 δευτ. πρότ.)] [όταν λείπαμε (4 δευτ. πρότ.)] [αλλά (ενν. ότι) έφυγε (5 δευτ. πρότ.)] [επειδή δεν ήξερε (6 δευτ. πρότ.)] [πότε θα γυρίζαμε (7 δευτ. πρότ.)] [και πόσον καιρό θα είχαμε (8 δευτ. πρότ.)] [για να τον ακούσουμε (9 δευτ. πρότ.)].

1. Αν λοιπόν μερικοί από σας έρχονται εδώ έχοντας τη γνώμη **ότι** ο Δημοσθένης ποτέ δε συνεργάστηκε με το Φιλοκράτη για τα συμφέροντα του Φιλίππου, αυτοί, **που** έχουν μια τέτοια γνώμη, **ας** μην αθωώσουν κανένα, μήτε **να** καταδικάσουν, **πριν** ακούσουν **όσα** θα εκθέσω, **γιατί** αυτό θα ήταν άδικο.
2. Η γη δεν είναι αδερφός του, αλλά εχθρός που πρέπει να κατακτήσει, και, αφού τον κατακτήσει, πηγαίνει παρακάτω. Με την απληστία που έχει θα καταπιεί τη γη και θα αφήσει πίσω του μια έρημο. Η όψη που παρουσιάζουν οι πολιτείες σας κάνει κακό στα μάτια του ερυθρόδερμου. Όμως αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή ο ερυθρόδερμος είναι άγριος και δεν καταλαβαίνει.

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί (Παράθεση – Επεξήγηση)

1. Στις παρακάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τους ονοματικούς προσδιορισμούς:

- α) Οι γλάροι είναι πουλιά της θάλασσας.
- β) “Η γη του Νείλου”, η Αίγυπτος, ανέπτυξε μεγάλο πολιτισμό κατά την αρχαιότητα.
- γ) Η Κωνσταντινούπολη, η πρωτεύουσα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, είχε σπουδαία γεωγραφική θέση.
- δ) Το ανέβασμα της στάθμης των θαλάσσιων νερών, η πλημμυρίδα, συμβαίνει περιοδικά.
- ε) Η Ιλιάδα του Ομήρου διδάσκεται στη Δευτέρα Τάξη του Γυμνασίου.
- στ) Ονειρευόταν χρόνια το ίδιο πράγμα, να παίξει ένα σπουδαίο ρόλο στο Εθνικό θέατρο.
- ζ) Το σπίτι της αδελφής μου είναι κοντά στο σταθμό των τρένων.
- η) Σε λίγο αντικρίσαμε τον Όλυμπο, το πιο ψηλό βουνό.
- θ) Από τον αφρό της θάλασσας βγήκε η θεά της ομορφιάς, η Αφροδίτη.
- ι) Το κλάδεμα των φυτών ήταν δουλειά του πατέρα μου.

2. Δηλώστε στην παρένθεση αν έχουμε παράθεση ή επεξήγηση και μετατρέψετε την παράθεση σε επεξήγηση και αντίστροφα.

1. Παρουσιαζόταν στους δρόμους η ομαδική κάθοδος ζητιάνων, ένα θλιβερό θέαμα. (.....)

.....
.....
.....

2. Πήγαιναν να πουλήσουν τιςπραμάτειες τους, τα λευκαρίτικα κεντήματα. (.....)

.....
.....
.....

3. Για καλή τους τύχη είχε καταργηθεί ο παράς, υποδιαίρεση της δεκάρας. (.....)

.....
.....
.....

4. Τούρκοι από την Παλιά Αμμόχωστο, οι παπλωματάδες, περνούσαν από τους δρόμους. (.....)

.....
.....
.....

3. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις παραθέσεις, τις προεξαγγελτικές παραθέσεις και τις επεξηγήσεις:

- 1)Ο κοινός γιατρός θα σε θεραπευθεί, ο χρόνος.
- 2)Ο Μέγας Αλέξανδρος, ο βασιλιάς, ήταν Μακεδόνας.
- 3)Εμείς, οι ναυτικοί, νοσταλγούμε πολύ την πατρίδα.
- 4)Ο Μέγας Κωνσταντίνος, ο αυτοκράτορας της Ρώμης, έχτισε τη Νέα Ρώμη, την Κωνσταντινούπολη.
- 5)Απίστευτο, συγκεντρώθηκαν όλοι, αν και δεν το περιμέναμε!
- 6)Διάβασα ένα ποίημα του Νίκου Καββαδία, του ποιητή της θάλασσας.
- 7)Είχε πολλές χάρες, ομορφιά, δύναμη, εξυπνάδα.
- 8)Διανυκτερεύσαμε στη Σκιάθο, το νησί του Παπαδιαμάντη.
- 9) Και το σπουδαιότερο, πέτυχα στο Πανεπιστήμιο!
- 10) Ο κύριος Θανάσης, ο επιστάτης, χτύπησε το κουδούνι.

4. Στις παρακάτω περιόδους να βρείτε τις παραθέσεις, τις προεξαγγελτικές παραθέσεις και τις επεξηγήσεις. Όποια πρόταση περιέχει παράθεση να την

μετατρέψετε, όπου είναι δυνατόν, ώστε να περιέχει επεξήγηση και το αντίστροφο.

- 1) Μαζευτήκαμε όλοι, οι γονείς, τα αδέρφια μου και οι θείοι μου.
- 2) Η Αθηνά προστάτευε τον Οδυσσέα, το βασιλιά της Ιθάκης.
- 3) Ο Αχιλλέας φιλονίκησε με το γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα.
- 4) Το αντίθετο, ήταν πολύ καλός ο καιρός.
- 5) Ο πατέρας, αυτό ήταν το χειρότερο, φαινόταν βαριά άρρωστος.
- 6) Έχει έκθεση με έργα του Τσαρούχη, του μεγάλου αυτού ζωγράφου.
- 7) Ο Μανόλης, ο αδερφός μου, άριστευσε φέτος στο σχολείο.
- 8) Αυτό δεν ξέρω, τη διαδρομή.
- 9) Πήραμε μια είδηση, ότι κέρδισε το λαχείο.
- 10) Έχει πολύ καιρό να τηλεφωνήσει• περίεργο πράγμα!

5. Να χαρακτηρίσετε καθέναν από τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς αν είναι παράθεση, επεξήγηση ή άλλου είδους:

1. Ο Ιωάννης, ο αγαπημένος μαθητής του Χριστού, έγραψε την Αποκάλυψη.
(.....)
2. Ο δημιουργός του χρυσού αιώνα της Αθήνας, ο Περικλής.
(.....)
3. Η γειτόνισσα μάς έφερε ένα καλάθι σύκα. (.....)
4. Στο Ναύπλιο δολοφονήθηκε ο κυβερνήτης του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, ο Καποδίστριας. (.....)
5. Ο πατέρας έφερε ένα κουτί γλυκά. (.....)
6. Ανάψαμε ένα κερί στον Άγιο Νικόλαο, το μητροπολιτικό ναό.
(.....)
7. Ανηφορίζαμε το Πήλιο, ένα πανέμορφο βουνό. (.....)
8. Στο Μανιάκι σκοτώθηκε ο μπουρλοτιέρης των ψυχών, ο Παπαφλέσσας.
9. Στην κλήρωση της λαχειοφόρου αγοράς κερδίσαμε πέντε μέτρα ύφασμα.
(.....) Τους μίλησε για την αγάπη, το πιο όμορφο
10. Τους μίλησε για την αγάπη, το πιο όμορφο συναίσθημα.
(.....)
11. Οι κλέφτες τ' απαντήσανε, οι Κολοκοτρωναίοι. (.....)
12. Ο Γιώργος, ο συμμαθητής μας, ήρθε πρώτος στους αγώνες.
(.....)

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Το υποκείμενο τίθεται πάντα στην :
α) κλιτική πτώση; β) αιτιατική; γ) ονομαστική
2. Απλό κατηγορήμα αποτελείται από:
α) ένα ρήμα; β) συνδετικό ρήμα και ονοματικό μέρος; γ) 2 ρήματα
3. Το συνδετικό ρήμα μπορεί να είναι:
α) μόνο „είμαι” ; β) άλλα ρήματα π.χ. *γίνομαι, βρίσκομαι*
4. Το ανώτατο παραθετικό είναι:
α) θετικό; β) υπερθετικό; γ) συγκριτικό
5. Περιφραστικοί τύποι των παραθετικών σχηματίζονται:
α) με επιθήματα; β) με επιρρήματα;
6. Το Β' όρος σύγκρισης εισάγεται με:
α) από; β) με; γ) παρά
7. Στην Αιτιατική περιεχομένου το ουσιαστικό τίθεται:
α) στη Γενική πτώση; β) Αιτιατική; γ) Γενική με άρθρο
8. Το άμεσο αντικείμενο τίθεται:
α) στη Γενική χωρίς πρόθεση; β) Αιτιατική χωρίς πρόθεση; γ) Αιτιατική με πρόθεση
9. Ο επιθετικός προσδιορισμός απαντάει στις ερωτήσεις:
α) τι κάνει; τι γίνεται; β) ποιανού; ποιος; γ) με ποιόν, από ποιόν;
10. Στην ερώτηση „για ποιο σκοπό;” απαντούν
α) υποθετικές προτάσεις; β) αναφορικές προτάσεις; γ) τελικές προτάσεις;
11. Τα προθήματα *ολο- κατά- θεο- παν- πεντα-* σχηματίζουν:
α) συγκριτικό; β) υπερθετικό; γ) θετικό
12. Η προστακτική δηλώνει:
α) εντολή; β) απλή πράξη; γ) προσταγή; δ) υπόθεση; ε) παράκληση
13. Τα επιθήματα – *ακι, -ούλης, - άκης, -ίτσα* είναι:
α) υποκοριστικά; β) μεγεθυντικά
14. Τα επιθήματα - *α, -άρα, αράς* είναι:
α) υποκοριστικά; β) μεγεθυντικά
15. Οι ειδικές προτάσεις εισάγονται με:
α) ό,τι; β) ότι; γ) αν; δ) πως
16. Οι αντιθετικές προτάσεις εισάγονται με:
α) αλλά; β) που; γ) μα; δ) όμως; ε) όσος; στ) παρά
17. Η ενεργητική μετοχή μεταφράζεται στα ρώσικα:
α) причастие β)наречие γ) деепричастие
18. Ενεργητική μετοχή σχηματίζεται από:
α) μόνο ενεργητικά ρήματα στον ενεστώτα;
β) μόνο παθητικά ρήματα στον ενεστώτα;
γ) μόνο ενεργητικά ρήματα στον αόριστο;
δ) ενεργητικά και παθητικά ρήματα σε όλους τους χρόνους του ρήματος
19. Ενεργητική μετοχή έχει τις καταλήξεις:
α) όμενος, ούμενος, αμενος;
β) μένος, η, ο;
γ) οντας, ώντας

20. Η αντωνυμία *τον εαυτό μου του εαυτού μου* λέγεται:
 α) αλληλοπαθής; β) αυτοπαθής; γ) οριστική; δ) δεικτική
21. Τα περιληπτικά ουσιαστικά με την κατάληξη *-αριά* φανερώνουν:
 α) την προσέγγιση; β) την ομάδα ομοειδών πραγμάτων
22. Ποια λέξη δεν χρησιμοποιείται στον πληθυντικό:
 α) το κρέας; β) το μέλι; γ) το δόρυ; δ) το καθεστώς; ε) το παν
23. Η οριστική δυνητική φανερώνει μια πράξη που:
 α) γίνεται εύκολα στην πραγματικότητα;
 β) δε γίνεται ποτέ;
 γ) Θα μπορούσε να γίνει στην πραγματικότητα
24. Το ρήμα στην οριστική δυνητική τίθεται:
 α) στον ενεστώτα;
 β) στον αόριστο;
 γ) στο μέλλοντα;
 δ) στον παρατατικό
25. Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται με:
 α) παρά, όμως, αλλά;
 β) αν, άμα, σαν;
 γ) πως, ότι;
 δ) που, όσος, ό,τι

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Στην πρόταση : *Μου έδωσε την απόδειξη παραλαβής* *το μου* είναι:
 α) ετερόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός; β) έμμεσο αντικείμενο; γ) υποκείμενο
2. Στην πρόταση: *Με είδε και χάρηκε πολύ* *τα κατηγορήματα* είναι:
 α) μονολεκτικά; β) περιφραστικά
3. Στην πρόταση : *Ο Γιάννης έγινε δημοσιογράφος* *το κατηγορήμα*
 α) έγινε; β) παραλείπεται; γ) έγινε δημοσιογράφος
4. Στην πρόταση: *Δεν είμαι καλά σήμερα* *ο επιθετικός προσδιορισμός* εκφράζεται με:
 α) μετοχή; β) επίρρημα; γ) ουσιαστικό
5. Στην πρόταση: *Η αδερφή μου ονομάζεται Μαρία* *ο επιθετικός προσδιορισμός* είναι:
 α) ομοιόπτωτος ; β) ετερόπτωτος
6. Το επίθετο *βαθύτερος* βρίσκεται στο:
 α) υπερθετικό; β) θετικό; γ) συγκριτικό
7. Διαλέξτε το σωστό *Ο Πέτρος είναι* *φοιτητής της ομάδας μας*
 α) καλύτερος; β) ο καλύτερος; γ) άριστος; δ) καλός
8. Ο τύπος *Ο πιο παχύς* είναι:
 α) απλός; β) περιφραστικός
9. Το υπερθετικό από το επίθετο *μικρός* είναι
 α) μικρότατος; β) μικρότερος; γ) ελάχιστος

10. Διαλέξτε το σωστό: *Η Ιουλία είναι πιο έξυπνη την Ελένη*
 α) παρά; β) από; γ) χωρίς
11. Διαλέξτε το σωστό
 α) ένα μπουκάλι το κρασί; β) ένα μπουκάλι κρασί; γ) ένα μπουκάλι του κρασί
12. Η φράση *ένα πακέτο τσιγάρα* είναι:
 α) γενική περιεχομένου; β) αιτιατική περιεχομένου; γ) ονομαστική περιεχομένου
13. Τα ρήματα που στον ενεργητικό αόριστο έχουν κατάληξη *-ψα*, στον παθητικό αόριστο τελειώνουν σε:
 α) -θηκα; β) -στηκα; γ) -ευτηκα; δ) φτηκα
14. Διαλέξτε το σωστό:
 α) μαγειρέθηκα; β) μαγειρέστηκα; γ) μαγειρεύτηκα
15. Διαλέξτε το σωστό *Τα λαχανικάαπό τη μαμά για το γεύμα*
 α) έκοψαν; β) κόφτηκαν; γ) κόπηκαν; δ) θα κόψουν
16. Διαλέξτε το σωστό σύνδεσμο: *Πήγα στην αγορά.....ψωνίσω*
 α) παρά; β) να; γ) ότι; δ) για να
17. Διαλέξτε το σωστό *Ο γέρος κάθεται κάτω από το δέντρο είναι ο παππούς μου:*
 α) όποιος; β) που; γ) ό,τι ; δ) ο οποίος ε) όσος
18. Διαλέξτε το σωστό
 α) το του διάβασε; β) διάβασέ του το; γ) διάβασέ το του; δ) το του διάβασέ
19. Διαλέξτε το σωστό:
 α) μη μου γράφεις ποτέ; β) μη γράφεις μου ποτέ; γ) μη μου γράφεις ποτέ; δ) μου μη γράφεις ποτέ
20. Βάλτε το ρήμα *κλαίω* στην προστακτική στο σωστό τύπο
 α) κλαίξε; β) κλαίε; γ) κλάψε
21. Διαλέξτε το σωστό :*Στον κόσμο υπάρχουν χώρες με διαφορετικά.....*
 α) καθεστώς; β) καθεστά; γ) καθεστάτα
22. Μεταφράστε σωστά *двукратный*
 α) δυο φορές μεγαλύτερος; β) διπλάσιος; γ) διπλότερος
23. Η πρωτεύουσα της Πολωνίας είναι:
 α) το Ερεβάν; β) το Κισινέβ; γ) η Βαρσοβία
24. Η πρωτεύουσα της Τουρκίας είναι:
 α) η Σεούλ; β) η Άγκυρα; γ) η Οττάβα
25. Διαλέξτε το σωστό:
 α) ρωτώντας; β) ρωτόντας
26. Μεταφράστε σωστά: *встаньте*
 α) σηκώστε; β) σηκώσου; γ) σηκώνου; δ) σηκωθείτε; ε) σηκώνεστε

Термінологічний словник

αντικείμενο - додаток

αντωνομίες - займенники

αόριστος – минулий час дієслів доконаного виду

απαρέμφατο – інфінітив

αποτελεσματικές προτάσεις – речення цілі

απρόσωπα ρήματα – безособові дієслова

άρθρο – артикль

αρνητικές προτάσεις – заперечні речення

αριθμός – число

αριθμητικό – числівник

βουλητικές προτάσεις – інфінітивні речення

γένος – рід

δευτερεύουσες προτάσεις – другорядні речення

διάθεση – стан

εγκλίσεις – способи

ειδικές προτάσεις – додаткові речення

ελλειπείς προτάσεις – неповні речення

ενδοιαστικές προτάσεις – речення сумніву

έμμεσο αντικείμενο – непряий додаток

ενεργητικά ρήματα – дієслова активного стану

επαυξημένες προτάσεις – поширені речення

επιφωνηματικές προτάσεις – окличні речення

επιθετικοί προσδιορισμοί – означення

ευθύς λόγος – пряма мова

έκφραση – вираз, висловлення

ιδιωματική έκφραση – ідіоматичний вираз

κατηγόρημα – присудок

κατηγορούμενο – іменна частина складеного присудка

λόγος – вислів

λέξη – слово

μέσα ρήματα – зворотні дієслова

μετοχές – прикметники

μόριο – частка

ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί – прикладка

ονοματικές προτάσεις – іменні речення

ουσιαστικά – іменники

παθητικά ρήματα – дієслова пасивного стану

παθητική φωνή – пасивна форма

παραχωρητικές προτάσεις – речення уступки

πλάγιες ερωτήσεις – непрямі питання

πλάγιος λόγος – непряма мова

προσδιορισμός – означення, обставина

πρόταση – речення

πτώσεις – відмінки

παράρτημα – додаток

ρήμα – дієслово

σύνδεσμοι – сполучники

σύνολα λέξεων – словосполучення

σύνταξη - синтаксис

σχήματα λόγου – тропи та фігури мовлення

τρόπος - спосіб

υποθετικές προτάσεις – умовні речення

υποκείμενο – підмет

υποτακτική – залежний спосіб

φώνη – залог

χρονικές προτάσεις – речення часу

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Συντακτικό της νέας ελληνικής. Βιβλίο για το δάσκαλο. Οργανισμός εκδόσεων διδακτικών βιβλίων. Αθήνα. 1985.- 191σ.
2. Ρένα Μπρίσημη-Μαράκη. Νεοελληνική γραμματική για έλληνες και ξένους. Κανόνες-πίνακες-ασκήσεις και βοηθητικό υλικό. Τρίτη έκδοση. Εκδόσεις καστανιώτη. Αθήνα. 2002.-302σ.
3. Γιάννη Β.Παπαναστασίου. Εφαρμοσμένη γραμματική της δημοτικής και συντακτικό. Δημοτικού-γυμνασίου-λυκείου- και για επιστήμονες. Τόμος δεύτερος. Ασκήσεις συντακτικού και γραμματικής. Δέκατη έκδοση. Εκδόσεις – Πρώτους. Αθήνα. 2008.-287σ.
4. Ίδρυμα μελετών λαμπράκη. Σειρά εκπαιδευτικών εκδόσεων ελληνική γλώσσα. Εγχειρίδιο διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης (ξένης) γλώσσας. Γ. Μπαμπινιώτη. Σε συνεργασία με τους Α. Αναγνωστοπούλου, Αθήνα. 1993.-379σ.
5. Συντακτικό της νεοελληνικής γλώσσας. Γ' έκδοση διορθωμένη. Για χρήση των μαθητών, φοιτητών, καθηγητών και κάθε άλλου που ενδιαφέρεται για τη νεοελληνική γλώσσα. Π.Ε. Γιαννακόπουλου. Εκδόσεις. Δημ. Ν. Παπάδημα. Ιπποκράτους. 8. Αθήνα. 1996.-527σ.
6. Νεοελληνική γλώσσα. Γλωσσικές ασκήσεις για το γυμνάσιο. Επιμέλεια^ Αναστασία Καρέτζου.